

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2017 HAVAYOLU SEKTÖR RAPORU

Mayıs 2018

HAVAYOLU SEKTÖR YAPISI

Birleşmiş Milletler uhdesinde dünya liderlerin katılımları ile gerçekleştirilmiş olan “2030 Sürekli Kalkınma” zirvesinde yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve yoksullukla mücadele gibi ekonomik kalkınma hedefleri belirlenmiş ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için dünyanın kolektif bir anlayışla ortak amaca hizmet etmesi gerektiği kararlaştırılmıştır.

Dünyada yer alan tüm ülkelerin aynı ortak amaçla sanayinin, ticaretin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması gayesiyle hareket etmeleri göz önüne alındığında bu amaçla bir araya gelinmesini sağlayan ulaştırma sektörü ve özellikle havayolu sektörünün kilit rolü, ortaya çıkmış olmaktadır.

i. Sürdürülebilir küresel ekonominin gerçekleştirilmesinde sektörler arası bağlantıyı sağlayarak sektörleri birbirine bağlayan hava yolu sektörü küresel ekonominin kalkınmasında en temel sektörlerin başında gelmektedir.

Teknolojik gelişmelerin öncelikli olarak hayata geçirildiği havacılık sektörü, gerek uluslararası gerekse de kıtalararası uyum ve bütünleşmede büyük rol oynamakta hatta öncülük etmektedir. Hava ulaşımının geliştirilmesi; uluslararası ticaretin genişlemesini ve insanların daha hızlı ve kolay seyahat etmesini ve turizmin gelişmesini sağlamaktadır.

Havayolu taşımacılığı, çok hızlı teknolojik ve yapısal değişiklikler gösteren bir sektördür. Bir yandan büyük kapasiteli, yakıt tasarrufu sağlayan, düşük gürültü ve emisyon seviyesine sahip uçaklar geliştirilirken, diğer yandan bölgesel taşımacılığa daha elverişli olan küçük kapasiteli uçakların imalatı da hızla sürdürülmektedir. Netice itibariyle yolcu ve katma değeri yüksek ürünlerin olabildiğince hızlı bir şekilde taşımını sağlayan havacılık sektörü ekonomik değeri sürekli artmakta ve gerek ülkelerin gerekse de tüm sektörlerin gelişiminde başat bir rol edinmektedir.

Havacılık sektöründe yapılan yatırımlar dünyadaki sınırların daha da kalkmasına kültürlerin yakınlaşmasına vesile olmaktadır. Bu sayede tasarruf edilen zaman iş ve sosyal hayatlara ayrılarak insanların daha mutlu, umutlu ve huzurlu yaşamasına katkı sağlamaktadır. Hava ulaşımını kullanan yolcu sayısının artmasına bağlı olarak da genişleyen hava ulaşım sektöründe istihdam, ticaretin gelişimi ile ülke ve bölge ekonomisine doğrudan katkı sağlanmış olmaktadır.

Havalimanında gerçekleşen hizmet alımları ve yan sektörlerle etkileşim doğrultusunda sağlanan katma değer, istihdam edilenlerin yapacakları harcamalar da ekonomiye ilave katkı sunacağı dikkate alındığında hava yolu ile bölgeye sağlanan faydaları daha iyi anlamak söz konusu olabilecektir.

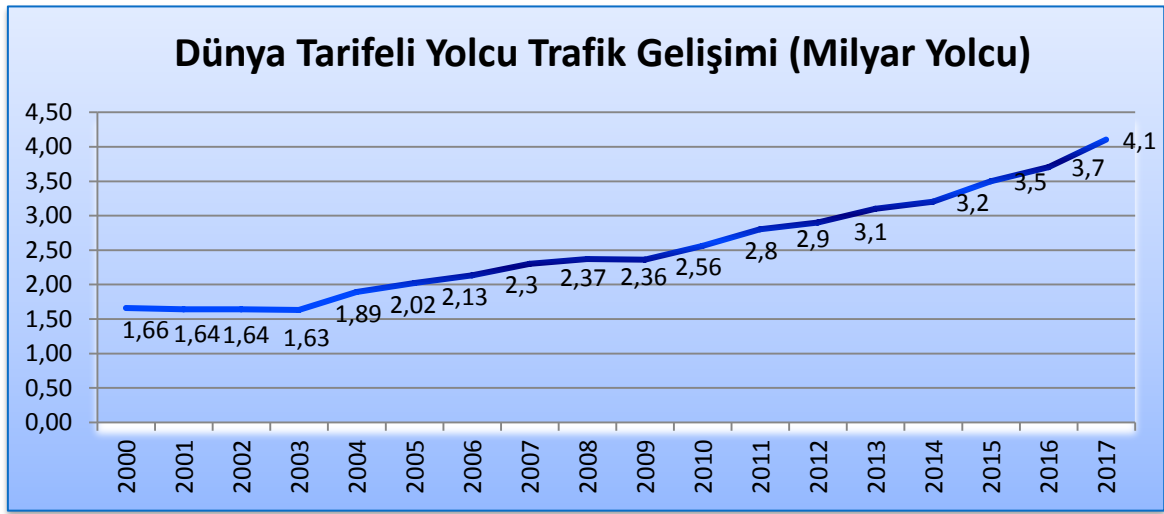
Yatırımların ülke sınırlarını aşarak ülke ve bölge ayırımı olmaksızın yapılabilmesinde kilit öneme haiz havayolu ulaşımı ile uluslararası girişimci ve yatırımcılara rahat bir ulaşım imkânı sağlanmaktadır. Hava ulaşım sürelerinin kısalığı farklı şehir, bölge ve kültürlerin birbirleriyle iletişiminin artmasına ve kültürün zenginleşmesine neden olduğu da önemli bir fayda olarak ifade edilebilir.

Aynı şekilde havayolu ulaşımı imkanlarının kullanılması mesafe engellerini ortadan kaldırması nedeniyle insan hayatı için çok önemli olan sağlık hizmetinin daha kısa sürede alternatifli olarak tercih edilmesine de yardımcı olmaktadır. Bu sayede havalimanının bulunduğu kente sağlık hizmeti temini açısından bir dinamizm kazandırması da söz konusudur.

ii. Dünyada Hava Taşımacılık Gerçekleşmeleri

Ulaştırma faaliyetinde kilit bir önem taşıyan hava taşımacılığı ulaştırmada sahip olduğu payı her geçen gün artırmaya devam etmektedir. Bu bakımdan ICAO tarafından yayınlanan kesin olmayan ilk verilere göre¹ 2016 yılına göre %7,1 artış ile toplam 4,1 milyar tarifeli yolcu taşımacılığı gerçekleşmiştir. 2016 yılı tarifeli uçak kalkış sayısı da tüm zamanların en yükseği olarak 37 milyon olmuştur (Grafik 1).

Grafik 1: 2000-2017 yılları dünya tarifeli yolcu trafik gelişimi (Kaynak; ICAO İstatistikleri)

ICAO, ücretli yolcu km. (RPK; revenue per km) sayılarına göre, 2016/2015 yılında %7,4 olan artışın, 2017/2016 yılında %7,6 olarak gerçekleştiğini belirtmektedir.

Uluslararası tarifeli yolcu trafiğinde, 2016/2015 yılında %7,8 olan artış oranı bu defa %8 olarak gerçekleşmiş, Ortadoğu hariç tüm bölgelerde geçtiğimiz yıla göre güçlü bir artış yaşanmıştır. Ortadoğu'da rekabet ortamı, düşük petrol fiyatları, Amerikan Doları'nın etkisi gibi birçok sebepten dolayı diğer bölgelere göre daha yavaş bir büyüme gerçekleşmiştir. Avrupa uluslararası tarifeli yolcu

¹ ICAO Basın Bülteni; 2 Ocak 2017 (<http://www.icao.int/Newsroom/Pages/traffic-growth-and-airline-profitability-were-highlights-of-air-transport-in-2016.aspx>)

trafiği 2017 yılında bir önceki yıla göre %8,1 artış göstererek %37 pay ile ilk sırada yer almıştır. Avrupa'yı, Asya/Pasifik (%29 pay) ve Kuzey Amerika (%13 pay) izlemiştir.

İç hat yolcu trafiğinde, 2016/2015 yılında %6,7 olan artış oranı bu defa %7 olarak gerçekleşmiştir. Hindistan ve Çin'de yaşanan güçlü talep sebebiyle Asya/Pasifik bölgesinde 2017/2016 artışı %10,6 olmuştur. Kuzey Amerika ise geçtiğimiz yıla göre 2017 yılında %3,8 artış ile daha yavaş bir artış yaşamıştır. Her iki bölge dünyada en büyük iç hat pazarına sahip olup, %41'ini oluşturmaktadır.

Arz edilen kapasiteler bağlamında, arz edilen koltuk km.'de (ASKs) 2016 yılına göre %6,4 artış yaşanmıştır. 2017 yılında uçaklardaki yolcu doluluk oranı (load factor) %81,2 olan olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılı yolcu doluluk oranları Afrika'da %70,8'den, Kuzey Amerika'da %83,4'e kadar değişkenlik göstermiştir. Bu yıl Ortadoğu bölgesi doluluk oranının düştüğü tek bölge olarak kaydedilmiştir.

2017 yılında dünya kargo trafiği, 2016 yılına göre %3,8 artış göstermiş, dünya kargo taşımacılığında en yüksek payı yaklaşık %87 ve bir önceki yıla göre %10,3 artış ile uluslararası kargo taşımacılığı almıştır.

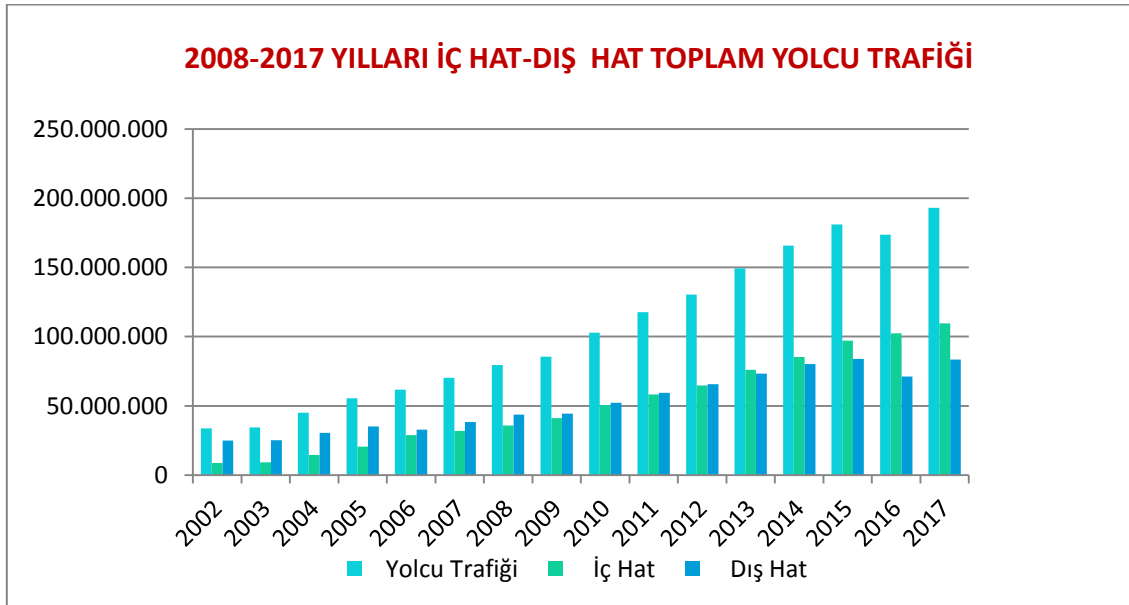
iii. Türkiye'de Hava Taşımacılık Gerçekleşmeleri

Türkiye'de özellikle 2003 yılında başlatılan bölgesel havacılık politikası bağlamında sivil hava taşımacılık faaliyetleri oldukça hızlı bir gelişim içine girmiştir. Son on yılda (2008-2017) ticari uçuş sayısı %95, taşınan yolcu sayısı %143 ve taşınan kargo miktarı %212 oranında bir artış göstermiştir. 2016 yılında 173.743.537 olan iç hat-dış hat toplam yolcu sayısı %11,1 artış ile 2017 yılında 193.045.343 olarak gerçekleşmiştir. (Grafik 2). İç hatların toplam yolcu içindeki payı %57 olarak gerçekleşmiştir.

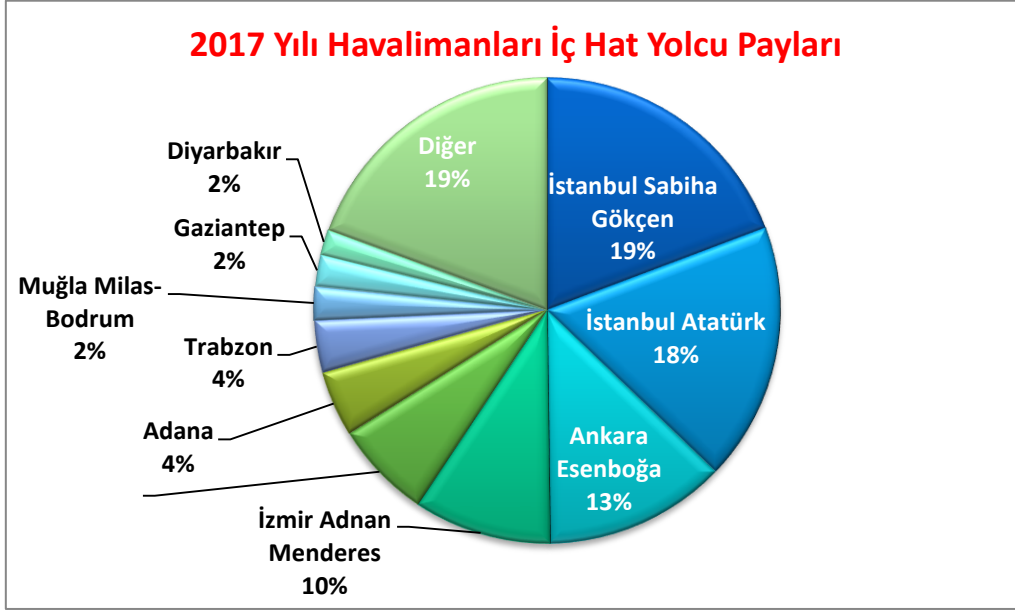
Toplam yolcu sayısı artışında, Hakkâri Yüksekova Selahaddin Eyyubi (+%307), Amasya Merzifon (+%142), Sinop (+%68) ve Ordu-Giresun (+%49) Havalimanları dikkat çekmektedir. Yoğun turist trafiğine sahip Antalya (%38), Muğla Dalaman (%20) ve Muğla Milas-Bodrum (%9) Havalimanları yolcu trafiğinde ise geçmiş yıllara göre önemli oranda artış yaşanmıştır.

2016 yılında 102.499.358 olarak gerçekleşen iç hat yolcu trafiği, 2017 yılında %6,8 artışla; 109.511.390, dış hat yolcu trafiği 71.244.179'dan %17,3 artışla 83.533.953, toplam yolcu trafiği de 173.743.537'den %11,1 artışla 193.045.343 olarak gerçekleşmiştir (Grafik-2). Yolcu trafiği 531.501 direkt transit yolcu ile birlikte 193.576.844 olarak gerçekleşmiştir.

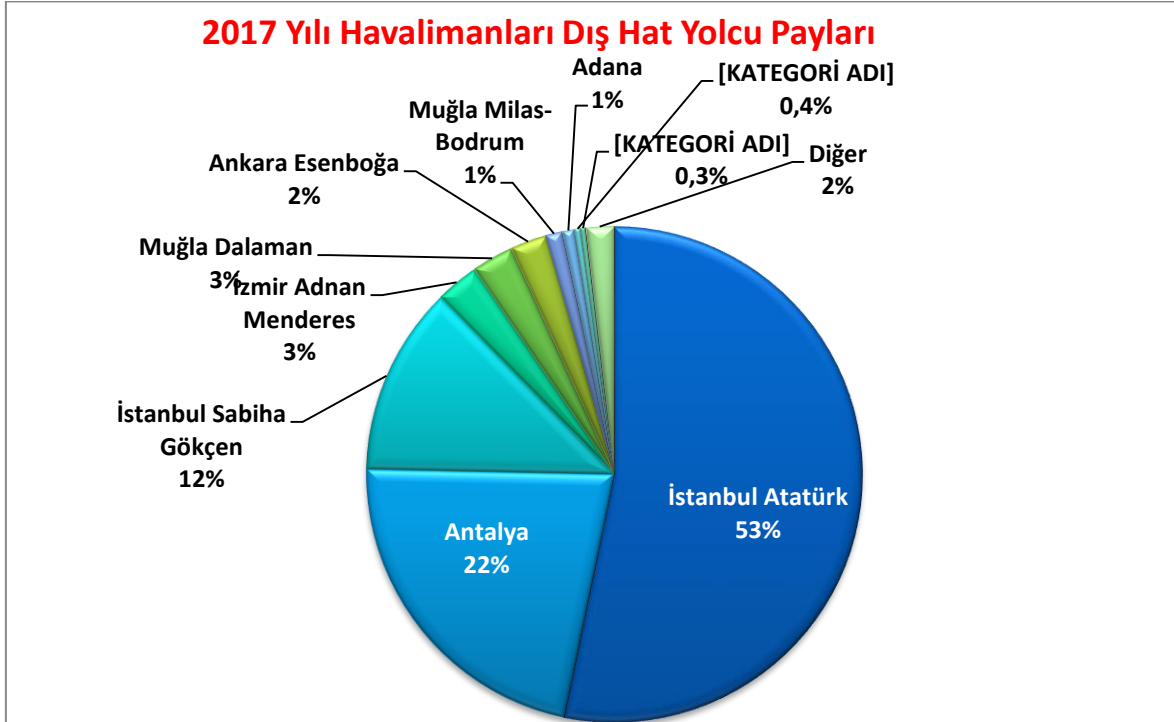
Grafik 2: 2008-2017 yılları iç hat- dış hat toplam yolcu trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

İç hat yolcu trafiğinin önemli bir bölümü İstanbul Sabiha Gökçen (%19), İstanbul Atatürk (%18), Ankara Esenboğa (%13), İzmir Adnan Menderes (%10) ve Antalya (%7) Havalimanlarından gerçekleşmiştir (Grafik 3).

Grafik 3: 2017 yılı havalimanları iç hat yolcu payları (Kaynak; DHMİ)

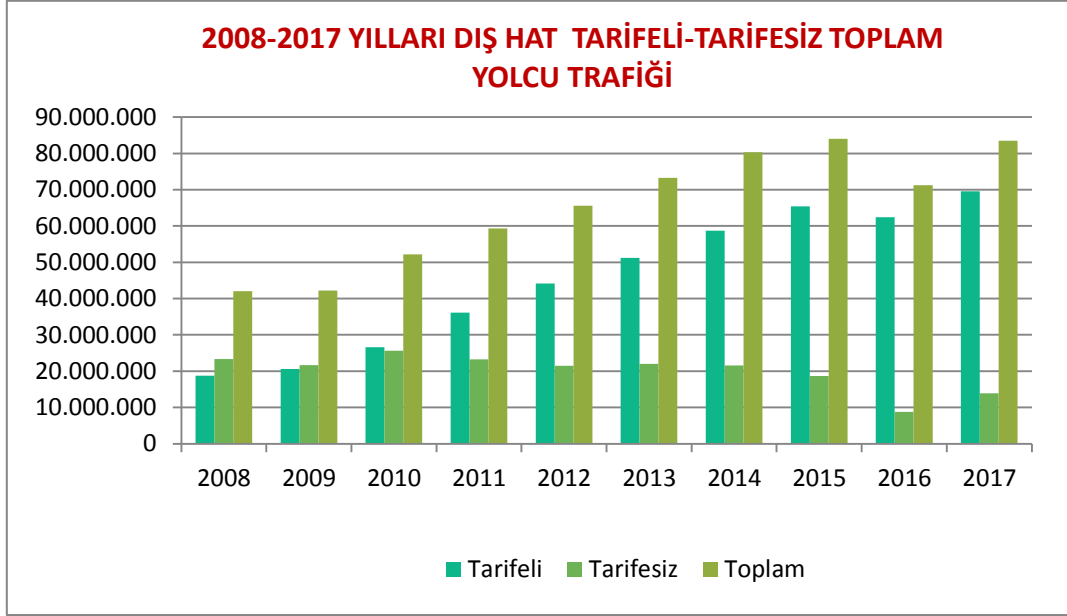
2017 yılında, en fazla toplam dış hat yolcu trafiği, İstanbul Atatürk (%53), Antalya (%22), İstanbul Sabiha Gökçen (%12), İzmir Adnan Menderes (%3) ve Muğla Dalaman (%3) Havalimanlarında gerçekleşmiştir (Grafik 4).

Grafik 4: 2017 yılı havalimanları dış hat yolcu payları (Kaynak; DHMİ)

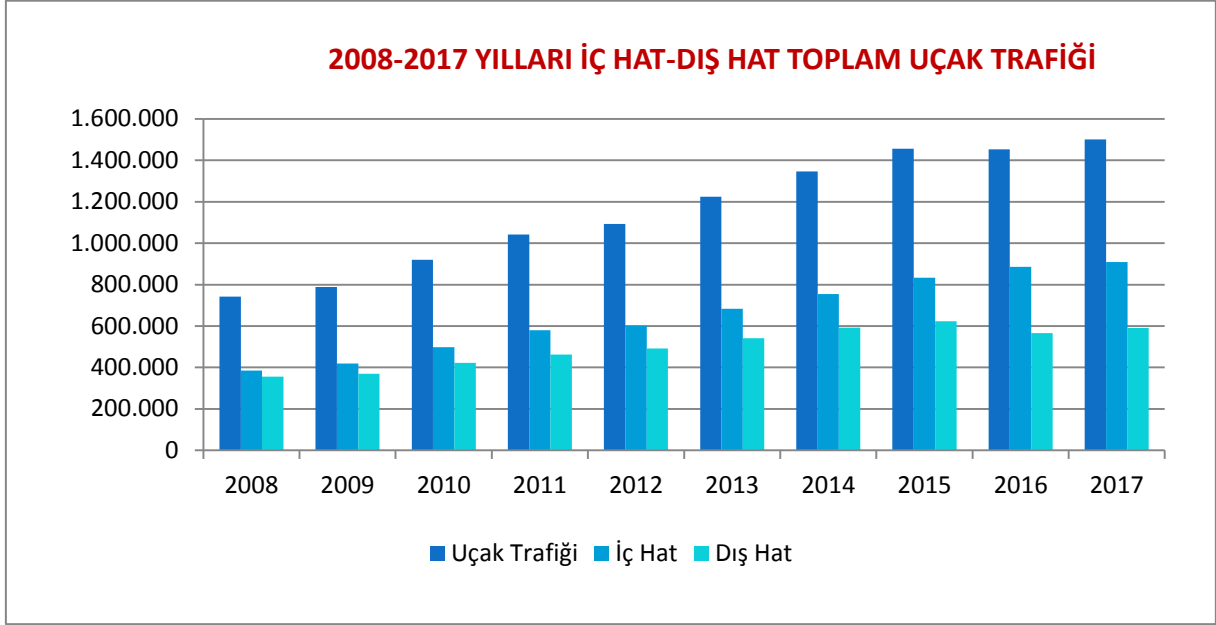

69.598.655 tarifeli, 13.935.298 tarifersiz olmak üzere toplamda 83.533.953 dış hat yolcu trafiği gerçekleştirilmiştir (Grafik 5).

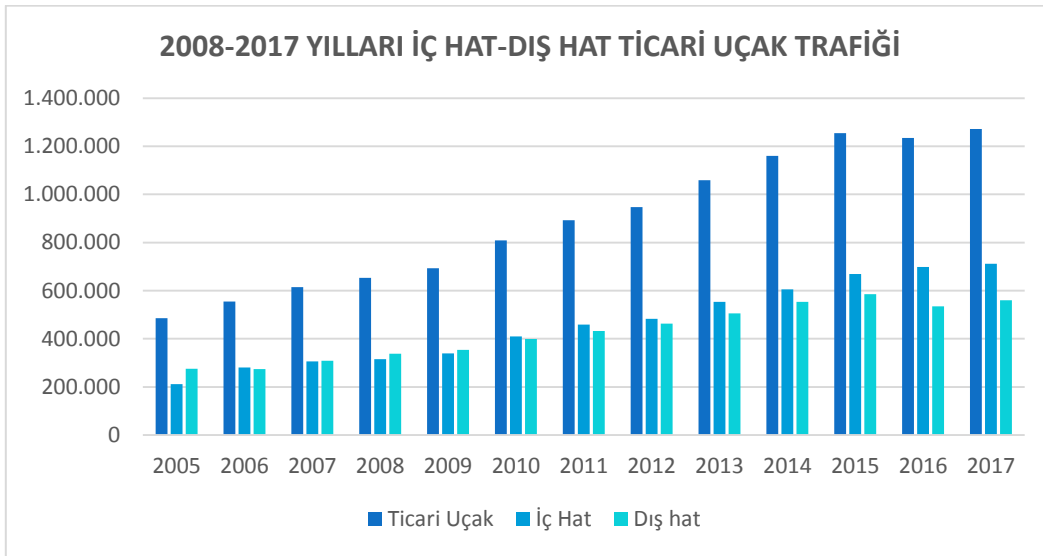
Grafik 5: 2008-2017 yılı havalimanları dış hat tarifeli-tarifersiz yolcu trafiği (Kaynak; DHMİ)

2016 yılında 1.452.995 olarak gerçekleşen toplam uçak trafiği (inen+kalkan), 2017 yılında %3,3 artışla 1.500.457 olmuştur (Grafik 6). 2016 yılında 886.228 olarak gerçekleşen iç hat uçak trafiği, 2017 yılında %2,6 artışla 909.302'ye; dış hat uçak trafiği ise 566.767'den %4,3 artışla 591.125'e yükselmiştir.

Grafik 6: 2008-2017 iç hat-dış hat toplam uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

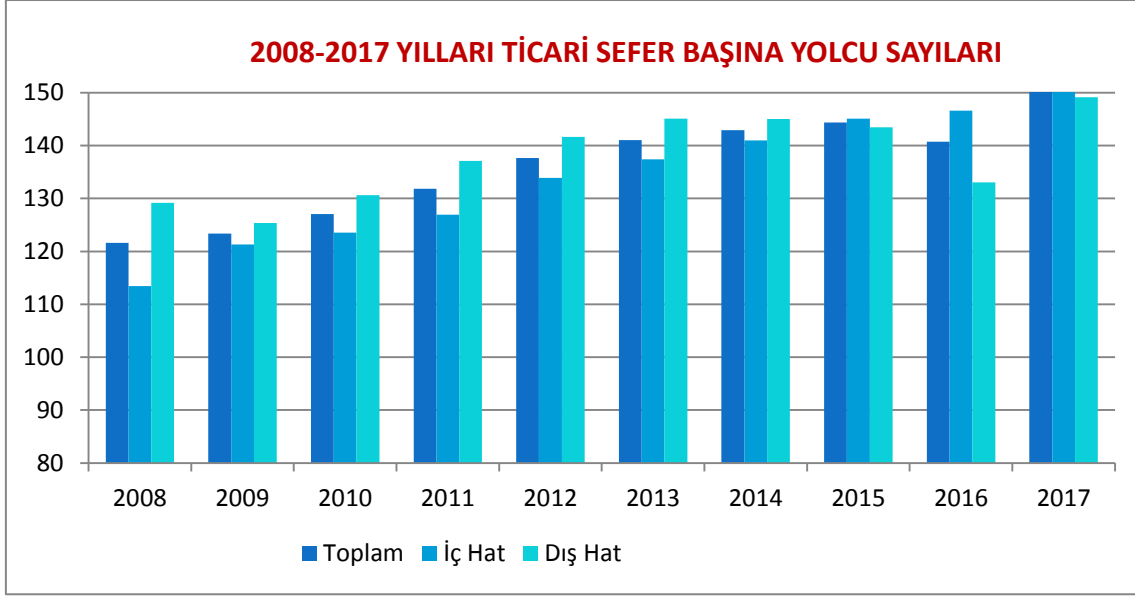
2016 yılında 1.234.635 olan ticari uçak trafiği, 2017 yılında %3,1 artışla 1.272.341 olmuştur. Havalimanlarında, iç hat ticari uçak trafiği 712.181, dış hat ticari uçak trafiği de 560.160'tır (Grafik 7).

Grafik 7: 2008-2017 iç hat-dış hat ticari uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

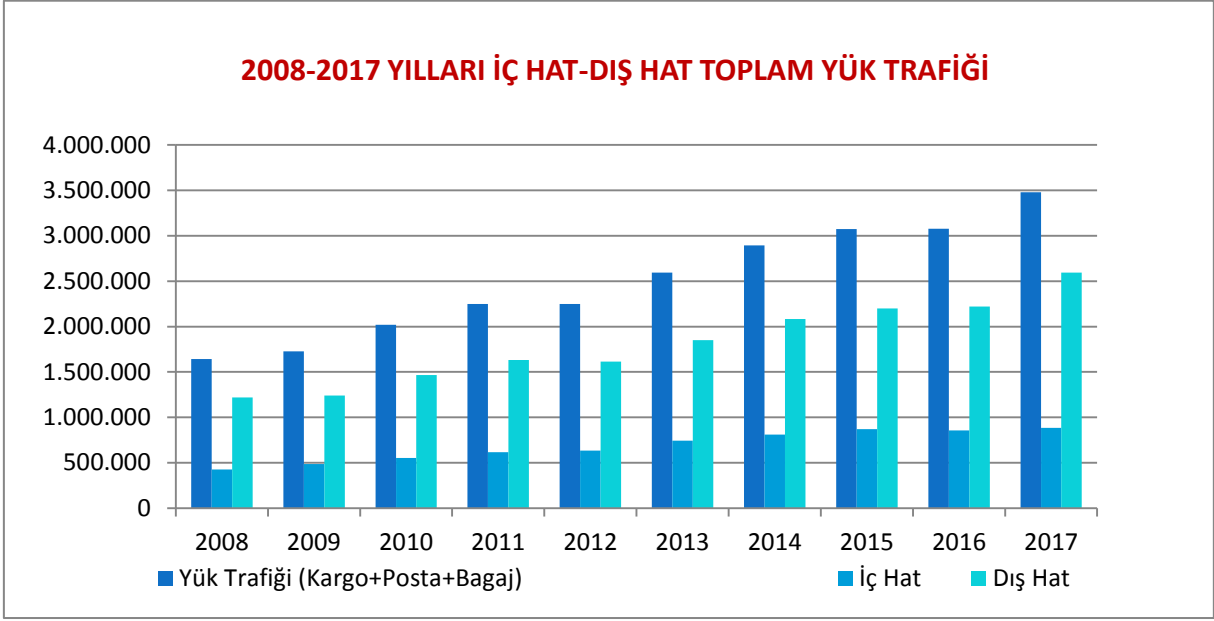
2017 yılında, ticari uçak başına iç hatlarda 154 yolcu, dış hatlarda 149 yolcu olmak üzere ortalama ticari uçak başına 152 yolcu sayısı gerçekleşmiştir (Grafik 8).

Grafik 8: 2008-2017 iç hat- dış hat uçak başına yolcu sayıları (Kaynak; DHMİ)

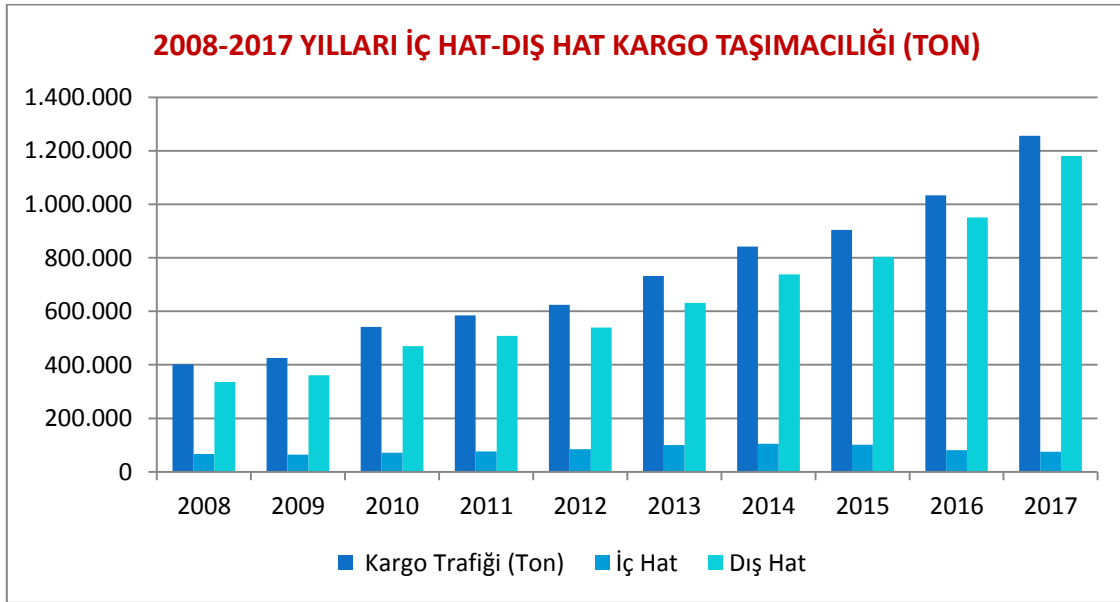
Yük trafiğinin büyük ölçüde dış ticaret ve talep gelişmelerine bağlı olduğu söylenebilir. 2016 yılında 3.076.914 ton olarak gerçekleşen toplam yük (kargo+posta+bagaj) hareketi, 2017 yılında 3.481.211 ton olmuştur (Grafik 9).

2016 yılında 857.335 ton olarak gerçekleşen iç hat yük trafiği, 2017 yılında %3,2 artışla 884.811 ton; dış hat yük trafiği ise 2.219.579 tondan %17 artışla 2.596.400 ton olmuştur.

Grafik 9: 2008-2017 iç hat- dış hat toplam yük (kargo+posta+bagaj) trafik gerçekleşmeleri (Kaynak; DHMİ)

Ülkemiz yolcu trafiğinde yaşanan artış, son birkaç yıldır toplam kargo trafiğine de yansımaya başlamıştır. 2017 yılında iç hatlarda 75.254 ton, dış hatlarda 1.180.969 ton olmak üzere toplam 1.256.224 ton kargo taşımacılığı gerçekleşmiştir. 2017/2016 yılları artış oranı %21.6'dır. (Grafik 10).

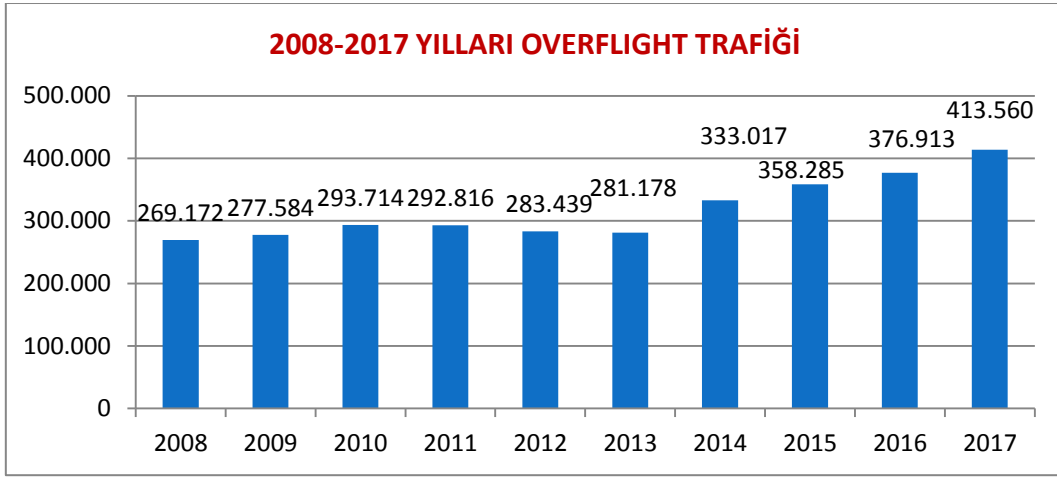

Grafik 10: 2008-2017 iç hat-dış hat kargo trafik gerçekleşmeleri (Kaynak; DHMİ)

Taşınan kargonun çok önemli bir kısmı İstanbul Atatürk Havalimanı odaklıdır. Atatürk Havalimanı'nda Türkiye toplamının %90'ı olan 1.129.489 ton kargo işlem görmüştür. İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda 73.449, İzmir Adnan Menderes Havalimanı'nda 21.221, Ankara Esenboğa Havalimanı'nda da 13.445, Antalya Havalimanı'nda 7.913 ton, Adana Havalimanı'nda ise 4.440 ton kargo işlem görmüştür.

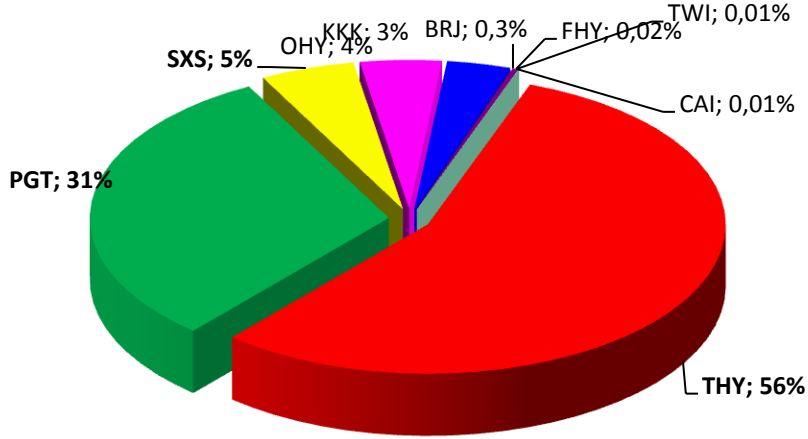
Overflight uçak trafiği 2016 yılında 2015 yılına göre %5,2 artış ile 376.913 uçak olarak gerçekleşmişti. 2017 yılında ise %9,7 artış ile 413.560 uçak olarak gerçekleşmiştir (Grafik 11).

Grafik 11: 2008-2017 overflight uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

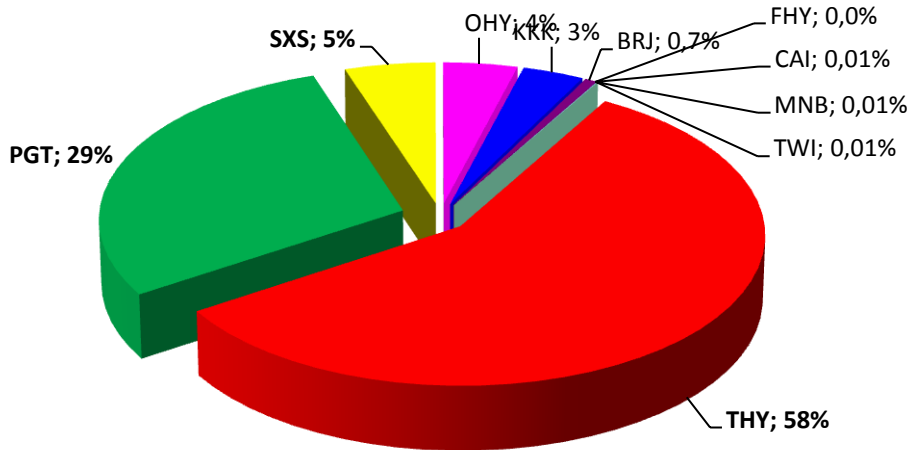
2017 yılında, yurt içi yolcu taşımacılığında Türk Hava Yolları (Anadolu Jet ile birlikte) pazarın %56'sına hizmet vermiştir. Pegasus %31, Sun Express %5, Onur Air %4, Atlas Global %3 ve Bora Jet %0,3 oranında iç hat yolcu taşımacılığında pay almışlardır (Grafik 12 ve Grafik-13).

İç Hat Yolcu Trafiği Şirket Payları (%)

Grafik 12: 2017 yılı yurt içi yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

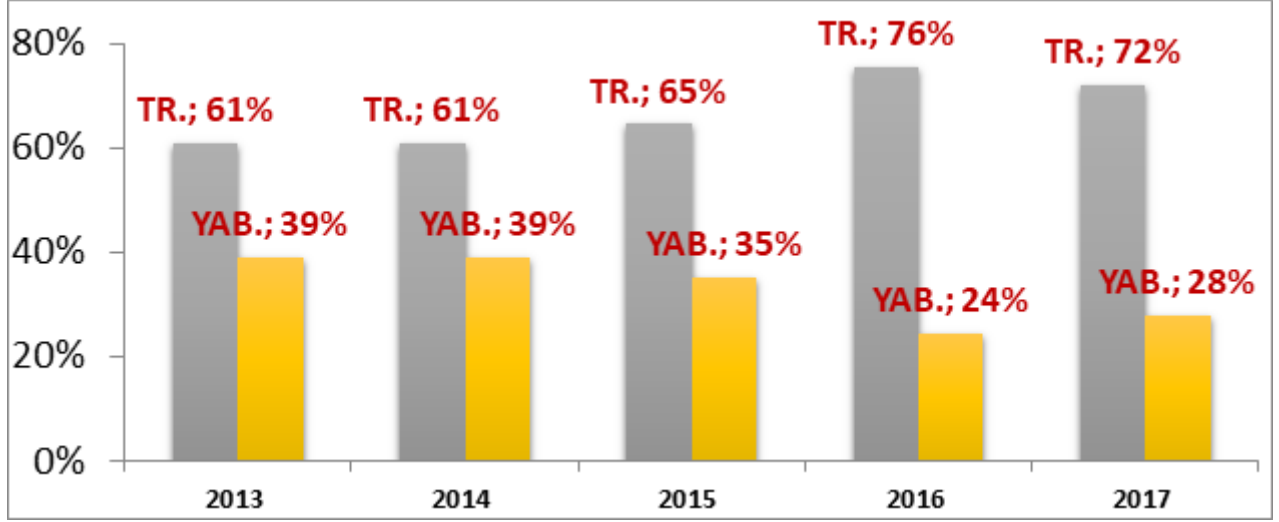
İç Hat Uçak Trafiği Şirket Payları (%)

Grafik 13: 2017 yılı yurt içi yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind, MNB; MNG Hava Yolları)

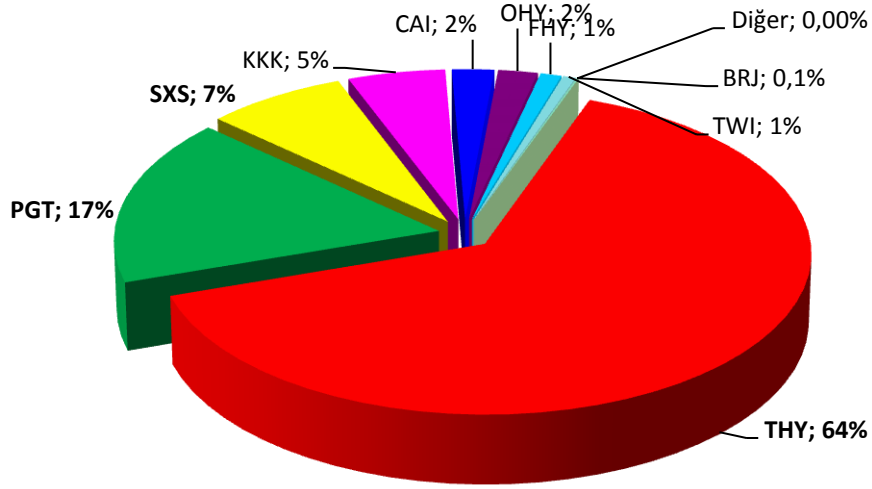
Son yıllarda Türk havacılık sektöründeki ivmelenme, Türk şirketlerinin dış hat payları toplamına da yansımıştır. Yurt dışı ticari yolcu taşımacılığında 2013 yılında %61/%39 olan yerli-yabancı hava yolları payı, 2017 yılında yerli havayolu taşıyıcılarımız lehine %72/%28 olarak gerçekleşmiştir (Grafik-14)

Grafik 14: 2013-2017 yılları yerli-yabancı havayolları dış hat ticari yolcu taşıma payları (Kaynak; DHMİ)

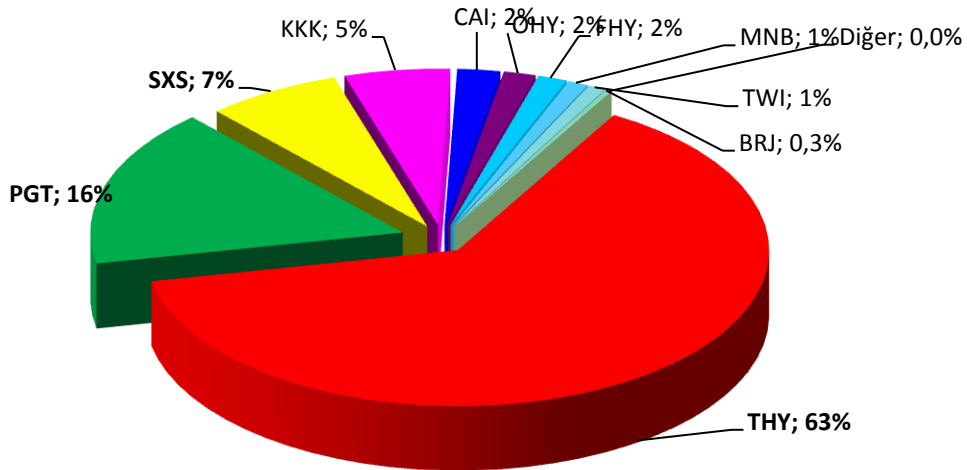
2017 yılı dış hat trafiği uçak ve yolcu trafik payları da Grafik 15 ve 16'da gösterilmiştir. Grafiklerden görüleceği üzere THY tek başına tüm yolcu/uçak trafiğinin %64'ünü taşımaktadır. Pegasus ise, son yıllardaki büyümesiyle birlikte dış hat pazar payını %17'ye çıkarmıştır. Sun Express %7 ile 3. şirket konumunda olup diğer şirketlerimizin payı %5 - %1 arasında değişmektedir.

Dış Hat Yolcu Trafiği Türk Şirketleri Payları (%)

Grafik 15: 2017 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

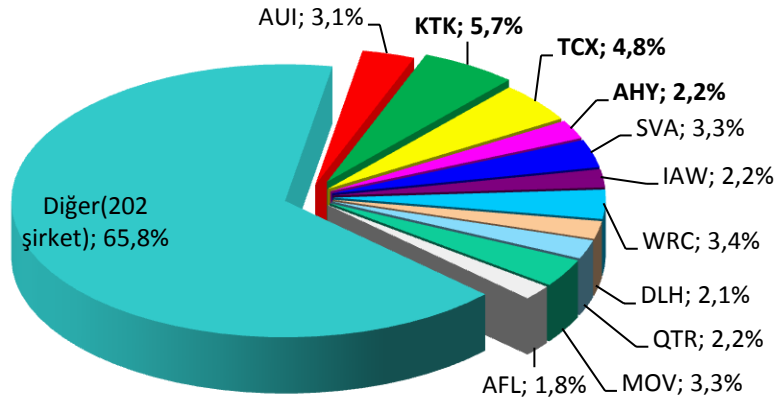
Dış Hat Uçak Trafiği Türk Şirketleri Payları (%)

Grafik 16: 2017 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KKK; Atlas Global, BRJ; Bora Jet, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

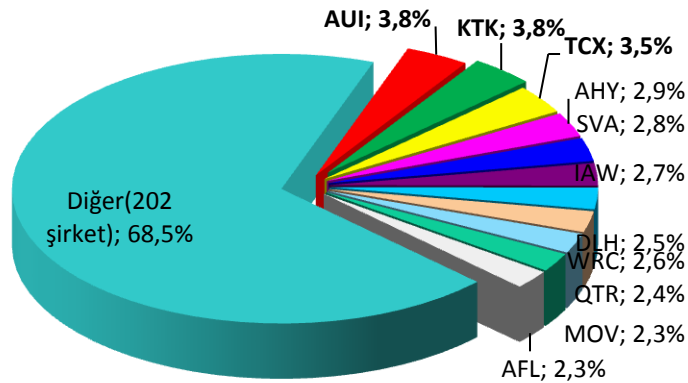
Ülkemize sefer yapan yabancı havayolu şirketlerinin yolcu ve uçak trafik payları da Grafik 17 ve 18’de gösterilmiştir. Grafiklerden görüleceği üzere en çok yolcu Rusya ve Birleşik Krallık şirketleri (KTK ve TCX) tarafından taşınmıştır.

Dış Hat Yolcu Trafiği Yabancı Şirketler Payları (%)

Grafik 17: 2017 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yabancı şirketler yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (TSO; AUI; Ukraine Airlines, TCX; Thomas Cook Airlines CFG; Condor, AHY; Azerbaycan Havayolları, DLH; Lufthansa, SVA; Suudi Arabistan Havayolları, QTR; Katar Airways, EZY; Easyjet Airlines, AEE; Aegean Airlines, TOM; Thomson Airways, KNE; Nas Air)

Dış Hat Uçak Trafiği Yabancı Şirketler Payları (%)

Grafik 18: 2017 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yabancı şirketler uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (AUI; Ukraine Airlines, TCX; Thomas Cook Airlines CFG; Condor, AHY; Azerbaycan Havayolları, DLH; Lufthansa, SVA; Suudi Arabistan Havayolları, QTR; Katar Airways, EZY; Easyjet Airlines, AEE; Aegean Airlines, TOM; Thomson Airways, KNE; Nas Air)

iv. Türkiye’de Kısa Dönem Öngörüler

DHMI Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalara göre, önümüzdeki 3 yıla ilişkin trafik öngörülerini aşağıda verilmiştir. Buna göre 2018/2017 yolcu trafik artış oranı %6, takip eden 2 yıl da ise %9 ve %5 (Tablo 1), 2017-2019 toplam uçak trafik artış da takip eden 3 yıl için sırasıyla %6, %9 ve %5 olarak tahmin edilmektedir (Tablo 2).

YOLCU TRAFİĞİ ARTIŞ ÖNGÖRÜLERİ						
Yıllar	İç Hat	Dış Hat	TOPLAM	Artış		
				İç Hat	Dış Hat	Toplam
2017 Gerçekleşen	109.511.390	83.533.953	193.045.343	7%	17%	11%
2018 Tahmin	116.055.184	89.042.331	205.097.515	6%	7%	6%
2019 Tahmin	123.313.804	99.804.884	223.118.688	6%	12%	9%
2020 Tahmin	134.094.574	101.159.064	235.253.638	9%	1%	5%

Tablo 1: Türkiye kısa dönem yolcu trafik öngörüsü (Kaynak; DHMI)

UÇAK TRAFİĞİ ARTIŞ ÖNGÖRÜLERİ						
Yıllar	İç Hat	Dış Hat	TOPLAM	Artış		
				İç Hat	Dış Hat	Toplam
2017 Gerçekleşen	909.332	591.125	1.500.457	3%	4%	3%
2018 Tahmin	969.709	622.756	1.592.465	7%	5%	6%
2019 Tahmin	1.029.666	702.615	1.732.281	6%	13%	9%
2020 Tahmin	1.114.475	712.534	1.827.009	8%	1%	5%

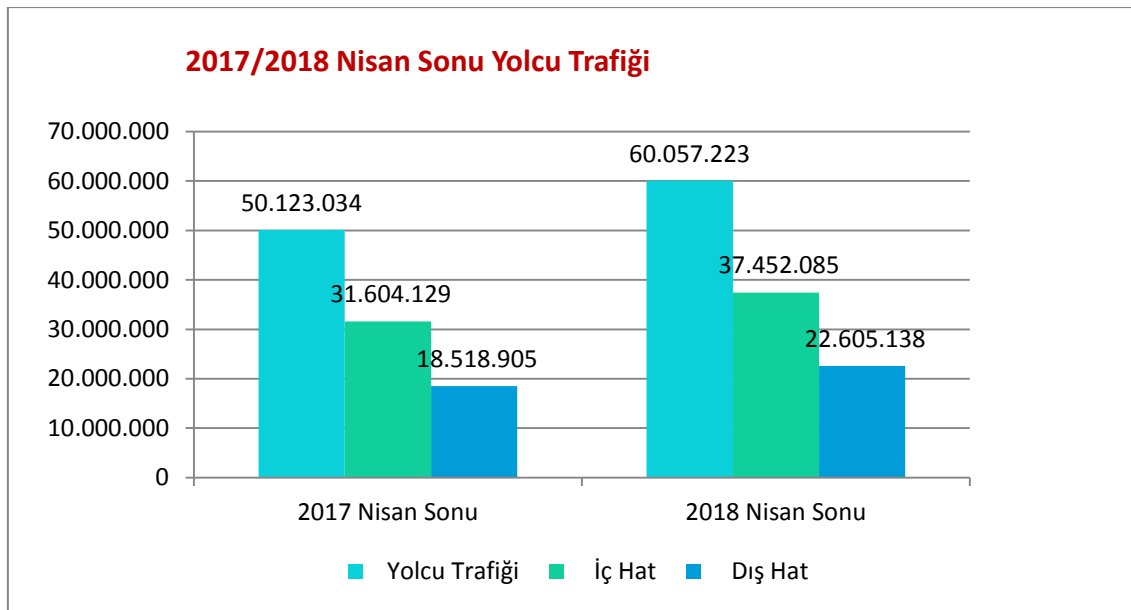
Tablo 2: Türkiye kısa dönem uçak trafik öngörüsü (Kaynak; DHMI)

* Uçak-Yolcu trafiği tahminleri 2017 Yılı Kasım sonunda hazırlanmış olup tahmin yöntemi olarak zaman serisi analizi kullanılmıştır.

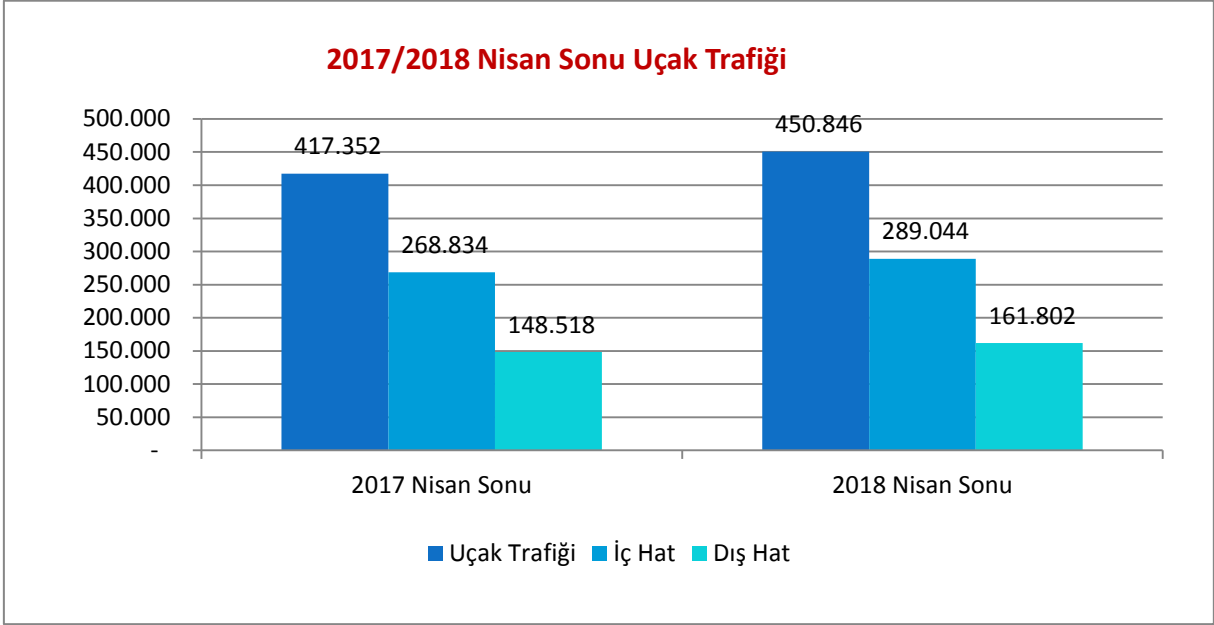

v. İlk Dört Aylık Trafik Gerçekleşmeleri

2017 yılı ilk dört ayında 31.604.129 olarak gerçekleşen iç hat yolcu trafiği, 2018 aynı döneminde %18,5 artışla; 37.452.085, dış hat yolcu trafiği 15.518.905'ten %22,1 artışla 22.605.138, toplam yolcu trafiği de 50.123.034'ten %19,8 artışla 60.057.223 olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı Nisan sonu itibariyle yolcu trafiği 54.767 direkt transit yolcu ile birlikte 60.111.990 olarak gerçekleşmiştir.

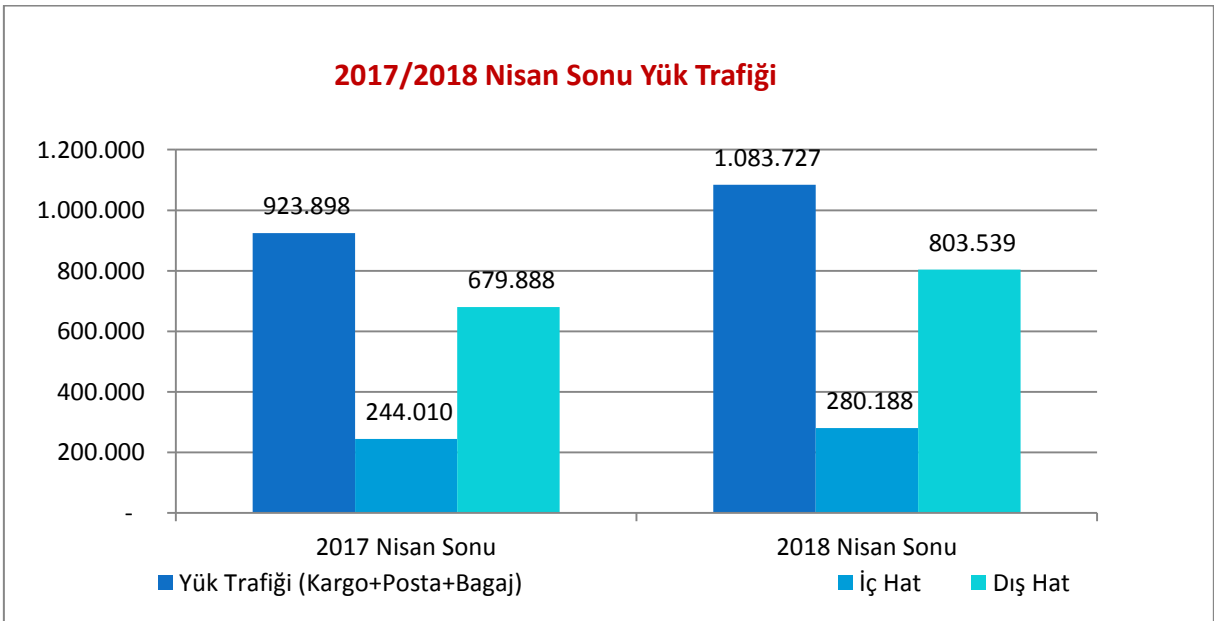

2017 yılı ilk dört ayında 417.352 olarak gerçekleşen toplam uçak trafiği (inen+kalkan), 2018 yılı aynı döneminde %8 artışla 450.846 olmuştur. 2017 yılı ilk dört ayında 268.834 olarak gerçekleşen iç hat uçak trafiği, 2018 yılı aynı döneminde göre %7,5 artışla 289.044'e; dış hat uçak trafiği ise 148.518'den %8,9 artışla 161.802'ye yükselmiştir.

Yük trafiğinin büyük ölçüde dış ticaret ve talep gelişmelerine bağlı olduğu söylenebilir. 2017 yılı ilk dört ayında 923.898 ton olarak gerçekleşen toplam yük (kargo+posta+bagaj) hareketi, 2018 yılı aynı döneminde 1.083.727 ton olmuştur.

2017 yılı ilk dört ayında 244.010 ton olarak gerçekleşen iç hat yük trafiği, 2018 yılı aynı dönemine göre %14,8 artışla 280.188 ton; dış hat yük trafiği ise 679.888 tondan %18,2 artışla 803.539 ton olmuştur.

vi. Türkiye'nin Dünya ve Avrupa'daki Yeri

Ülkemizin Dünya coğrafyasındaki avantajlı konumu, Dünya hava ulaşım ağı içerisinde etkin ve söz sahibi olabilme avantajını da beraberinde getirmektedir. Son dönemde yayınlanan göstergeler de bu yöndedir;

Ülkemiz 2017 yılı Dünya yolcu trafiği sıralamasında iki basamak yükselerek 9. Avrupa yolcu sıralamasında ise bir basamak yükselerek 4. sırada yer almıştır.

TÜRKİYE'NİN HAVAYOLU YOLCU TRAFİĞİ BAZINDA DÜNYADAKİ YERİ					
2003	2014	2015	2016	2017	ÜLKELER
1	1	1	1	1	ABD
8	2	2	2	2	ÇİN
2	4	4	4	3	İNGİLTERE
15	7	7	5	4	HİNDİSTAN
3	3	3	3	5	JAPONYA
5	6	5	7	6	ALMANYA
4	11	9	6	7	İSPANYA
9	5	6	8	8	BREZİLYA
18	9	8	11	9	TÜRKİYE
6	10	11	10	10	FRANSA
7	12	12	12	11	İTALYA
10	15	15	15	12	KANADA
12	16	17	17	13	G.KORE
17	17	16	16	14	TAYLAND
13	18	18	18	15	MEKSİKA

Kaynak: ENAC World Traffic Report.

TÜRKİYE'NİN HAVAYOLU YOLCU TRAFİĞİ BAZINDA AVRUPA'DAKİ YERİ					
2003	2014	2015	2016	2017	ÜLKELER
1	1	1	1	1	İNGİLTERE
3	2	2	2	2	ALMANYA
2	5	4	3	3	İSPANYA
7	3	3	5	4	TÜRKİYE
4	4	5	4	5	FRANSA
5	6	6	6	6	İTALYA
8	7	7	7	7	RUSYA
6	8	8	8	8	HOLLANDA
	19		10	9	YUNANİSTAN
9	9	9	9	10	NORVEÇ

2018 yılı 1.çeyreğinde, Avrupa'da en yüksek artışlı havalimanları sıralamasının 2 grubunda, Türkiye Havalimanları ilk 5'te yer almıştır;

Grup 1'de %21,5 artışla İstanbul Atatürk birinci, %18,5 artışla İstanbul Sabiha Gökçen ikinci, %16,5 artışla Antalya Havalimanı üçüncü,

Grup 2'de %41,3 artışla Ankara Esenboğa Havalimanı birinci, %15,1 artışla İzmir Adnan Menderes Havalimanı beşinci olmuştur.

Kaynak: ACI Europe Press Release

vii. Havacılık Sektör Göstergeleri

Havacılık sektörüne ait bazı göstergeler aşağıdaki gibidir;

HAVACILIK İŞLETMESİ SAYILARI						
	2003	2013	2014	2015	2016	2003/2015 Değişim
Havayolu İşletmesi	13	15	13	13	13	0,00%
Hava Taksi İşletmesi	52	55	50	49	47	-9,62%
Genel Havacılık İşletmesi	32	48	65	72	71	121,88%
Balon İşletmesi	6	22	25	25	26	333,33%
Bakım ve Eğitim İşletmeleri	40	83	104	120	124	210,00%
Yer Hizmeti Kuruluşları	37	47	80	46	45	21,62%
Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcıları ⁽¹⁾	1	1	1	1	1	0,00%
Kargo Acentesi ⁽¹⁾	43	141			126	193,02%
Aktif Havalimanı ⁽¹⁾	26	52	53	55	55	111,54%

Kaynak: 2015 Yılı Öncesi için UDH Bakanlığı Ulaşan ve Erişen Türkiye Yayını, 2016 Yıl sonu için ise SHGM.

2003-2016 Hava Aracı ve Yolcu-Kargo Kapasiteleri

Yıllar	Havayolu İşletmesi			Hava Aracı Sayıları				TOPLAM
	Uçak Sayısı	Koltuk Kapasitesi	Kargo Kapasitesi (Kg)	Hava Taksi	Genel Havacılık	Balon	Zirai Mücadele	
2003	162	27.599	302.737	131	162	34	137	626
2004	202	34.403	471.734	129	202	36	130	699
2005	240	39.903	649.562	157	240	36	123	796
2006	259	42.335	873.539	192	259	43	127	880
2007	250	40.185	962.539	243	129	44	78	744
2008	270	43.524	1.093.096	223	136	57	63	749
2009	297	47.972	1.121.108	254	153	67	60	831
2010	349	56.638	1.118.933	244	196	97	59	945
2011	346	55.662	1.136.866	244	241	108	69	1.008
2012	370	65.208	1.264.513	198	243	167	60	1.038
2013	385	66.639	1.639.130	214	283	195	57	1.134
2014	422	76.297	1.349.875	212	322	213	62	1.231
2015	489	90.259	1.760 ton	219	336	241	62	1.347
2016	540	100.365	1.822.175	231	341	243	62	1.417

Kaynak: 2015 Yılı Öncesi için UDH Bakanlığı Ulaşan ve Erişen Türkiye Yayını, 2016 Yıl sonu için ise SHGM.

ULAŞIM MODLARI İTİBARIYLA YURT İÇİ YOLCU/KM (Milyon Yolcu) - 2015-2016

	Milyon Yolcu - Km		Payı (%)	
	2015	2016	2015	2016
Karayolu	290.734	300.852	89,2%	89,0%
Havayolu	29.790	31.730	9,1%	9,4%
Demiryolu	3.659	3.268	1,1%	1,0%
Denizyolu	1.836	2.038	0,6%	0,6%
Toplam	326.019	337.888	100%	100%

Kurum	Gösterge	2002 Yılı Sonu	2014 Yılı Sonu	2015 Yılı Sonu	2016 Yılı Sonu	2017 Yılı Sonu	2018 Ocak (*)	2018 Şubat (*)	2018 Mart (*)	2018 Nisan (*)
DHMI	Havayolu Yük Taşınması (Bin Ton)	897	2.893	3.073	3.076	3.481	260	499	781	1.084
DHMI	Sivil Hava Trafikğine Açık Aktif Havalimanı	26	53	55	55	55	55	55	55	55
DHMI	Uçak Trafikği(Overflight Dahil)*2017 verisi belirtilen aya kadar olan birikimli toplamdır.	532.531	1.678.971	1.815.095	1.829.028	1.914.017	142.430	272.390	424.436	588.526
DHMI	Havayolu Yolcu Sayısı (milyon yolcu) Yurtiçi. **2017 verisi belirtilen aya kadar olan birikimli toplamdır.	8,73	85,42	97,04	102,50	109,51	9,60	17,98	27,52	37,45
DHMI	Havayolu Yolcu Sayısı (milyon yolcu) Yurtdışı. **2017 verisi belirtilen aya kadar olan birikimli toplamdır.	25,05	80,30	84,03	71,24	83,53	5,15	9,82	15,57	22,61
DHMI	Havayolu Toplam Yolcu Sayısı (milyon yolcu) Direkt Transit Dahil. **2017 verisi belirtilen aya kadar olan birikimli toplamdır.	33,78	166,18	181,44	174,15	193,58	14,76	27,82	43,12	60,11
DHMI	Yolcu Sayısı Bazında Ülkemiz Avrupa Sıralaması. *Veri kaynağı ENAC'dır.Sıralamalar yıllık bazda açıklanmaktadır.	-	3	3	5	4				
DHMI	Yolcu Sayısı Bazında Ülkemiz Dünya Sıralaması. *Veri kaynağı ENAC'dır.Sıralamalar yıllık bazda açıklanmaktadır.	-	9	8	11	9				
DHMI	Uçuş Yolu Uzunlukları (km)	41.901	63.822	66.708	66.930	70.879	70.879	70.879	70.879	70.879

(*) Kesinleşmemiş verilerdir.

KURUM	Havacılık Göstergeleri	2002 Yılsonu	2014 Yılsonu	2015 Yılsonu	2016 Yılsonu	2017 Aralık	2018 Ocak	2018 Şubat	2018 Mart
SHGM	Büyük Gövdeli Uçak Sayısı	150	422	489	540	517	516	511	508
SHGM	Havayolu Koltuk Kapasitesi	25.114	76.297	90.259	100.365	97.500	97.384	96.385	95.881
SHGM	Havayolu Kargo Kapasitesi (Ton)	303	1.349	1.759	1.822	1.866	1.866	1.866	1.866
SHGM	Yurtdışı Uçuş Noktası	60	237	261	286	296	304	304	307
SHGM	Havayolu Sektörü Cirosu MİLYAR TL * 2004-2009 Arası istatistik çalışması yapılmamıştır.	3,60	61,85	68,12	70,24				
SHGM	Havayolu Sektörü İstihdamı (Kişi)	48.790	187.459	191.716	191.709				
SHGM	Engelsiz Havalimanı Kuruluşu *2011 yılında başlanmıştır		53	75	75				
SHGM	Yeşil Havalimanı Kuruluş Sertifikası *2009 yılında başlanmıştır		63	97	152	151	156	157	157
SHGM	Hava Ulaştırma Anlaşması Bulunan Ülke Sayısı	81	163	165	168	169	169	169	169

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Göstergeler ile Kurumsal Değişim ve Gelişim Faaliyetleri
(2003-2017)

Göstergeler		2003	2017	17/03 Değişimi (15 Yıl)
1	TEMEL GÖSTERGELER			
1.1	Havalimanı Sayısı	26 Aktif Havalimanı	55 Aktif Havalimanı	29 Aktif Havalimanı
1.2	Yolcu Terminaleri Toplam Alanı	0,5 Milyon m2	2,2 Milyon m2	1,6 Milyon m2
1.3	DHMİ Personeli (Doğrudan Çalışan)	6,8 bin	10,2 bin	3,4 bin
1.4	Dolaylı Çalışan Personel	1,3 bin	6,5 bin	5,2 bin
1.5	Terminal Kapasitesi	55 Milyon yolcu/yıl	258 Milyon yolcu/yıl	203 Milyon yolcu/yıl
1.6	Uçak Park Yeri (*)	326	1011	685
1.7	Seyrüsefer Yardımcı Cihazları	215	377	162
1.8	Uçuş Yolları	44.569 km.	70.879 km.	26.310 km.

(*) Yıllık olarak hazırlanmaktadır.

Açıklama:

2003 yılından 2017 yılına kadar Göstergeler ile Kurumsal Değişim ve Gelişim Faaliyetleri;
Aktif Havalimanı sayısı **26** iken **55**'e,
Yolcu Terminaleri Toplam alanı **1,6 Milyon metrekare** artışla **2,2 Milyon metrekareye**,
DHMİ Personeli (Doğrudan Çalışan) sayısı yaklaşık 3,4 bin artışla **10,2 bine**,
Dolaylı Çalışan Personel sayısı 5,2 bin artışla **6,5 bine**,
Terminal Kapasitesi **55 MilyonYolcu/yıl** seviyesinden **258 MilyonYolcu/yıl** seviyesine,
Uçak Park Yeri sayısı **326**'dan **1011**'e,
Seyrüsefer Yardımcı Cihaz sayısı **215**'ten **377**'ye,
Uçuş Yolları uzunluğu **44.569**'dan **70.879**'a ulaştı.

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**Göstergeler ile Kurumsal Değişim ve Gelişim Faaliyetleri
(2003-2017)**

Göstergeler		2003	2017 (Kesinleşmemiş)	17/03 Değişimi (15 Yıl)	
2	TRAFİK GÖSTERGELERİ				
2.1	Toplam Yolcu sayısı	34,4 Milyon yolcu	193,6 Milyon yolcu	471%	
2.2	Uçak Trafiği (Overflight Dahil)	529,2 Bin Uçak	1,9 Milyon Uçak	262%	
2.3	Hizmet Verilen Günlük Uçuş Trafiği (Overflight Dahil)	1.450	5.244	260%	
2.4	Havalimanlar Uçak Trafiği (İniş+Kalkış)	375,0 Bin	1,5 Milyon	287%	
2.5	Günlük Havalimanlar Uçak Trafiği (İniş+Kalkış)	1.027	4.111	299%	
2.6	Günlük Yolcu Trafiği	94.366	530.348	471%	
3	DÜNYADA VE TÜRKİYEDE TANINIRLIK				
3.1	TÜRKİYE Yolcu Trafiği Sıralama ve Payları	Dünya	18. Sıra % 0,956 Yolcu Payı	9. Sıra % 2,9 Yolcu Payı	18. Sıradan 9. Sıraya yükseldi
		Avrupa	7. Sıra % 3,1 Yolcu Payı	4.sıra, % 9,2 Yolcu Payı	7. Sıradan 4. Sıraya yükseldi

Açıklama:

2003 yılından 2017 yılına kadar Göstergeler ile Kurumsal Değişim ve Gelişim Faaliyetleri;

Toplam Yolcu Trafiği **34,4 Milyon** iken **%470** artışla **193,6 Milyon'a**,

Uçak Trafiği (Overflight Dahil) **529 Bin** iken **%261** artışla **1,9 Milyon'a**,

Hizmet Verilen Günlük Uçuş Trafiği (Overflight Dahil) **%260** artışla **5.244'a**,

Günlük Yolcu Trafiği **%470** artışla **529.640'a** ulaştı.

Yolcu Trafiği Sıralamasında Türkiye Dünyada **19.sırada**, Avrupada **7.sırada** iken, Dünyada **9.sıraya**, avrupada ise **4.Sıraya** yükseldi.

Hava uçuş güvenliğinin uluslararası standartlarda sağlanmasını teminen havalimanlarımızda aşağıdaki seyrüsefer cihazları bulunmaktadır.

HAVALİMANLARI RADAR VE HAVA SEYRÜSEFER SİSTEMLERİ*

Havalimanları	PSR	SSR	ILS	VOR	DME	NDB	Toplam
İstanbul Atatürk	1	2	5	4	8	5	25
Ankara Esenboğa	1	3	4	4	10	10	32
İzmir Adnan Menderes	1	2	2	3	5	3	16
Antalya	1	3	4	2	7	3	20
Adana		1	1	1	2	1	6
Muğla Dalaman	1	2	2	1	3	1	10
Muğla Milas-Bodrum	1	1	2	1	3	1	9
Trabzon	1	1	2	1	3	1	9
Isparta S. Demirel			1	1	2	1	5
Nevşehir Kapadokya			1	1	2	1	5
Erzurum		1	2	1	3	1	8
Gaziantep			1	1	2	1	5
Adıyaman			1	1	2	1	5
Ağrı		1	1	1	2	1	6
Amasya Merzifon		1	1	1	2	1	6
Balıkesir Merkez			1	1	2	1	5
Balıkesir Kocaseyit			1	1	2	1	5
Batman		1	1	1	2	1	6
Bingöl			1	1	2	1	5
Bursa Yenişehir		1	1	2	3	1	8
Çanakkale			1	2	3	1	7
Denizli Çardak			1	1	2	1	5
Diyarbakır			1	1	2	1	5
Elazığ			1	2	3	1	7
Erzincan		1	1	2	3	1	8
Gökçeada				1	1	1	3
Hakkari S.Eyyubi				1	1	1	3
Hatay			1	1	2	1	5
İğdır			1	1	2	1	5
Kahramanmaraş				1	1	1	3
Kars			1	1	2	1	5
Kastamonu		1	1	2	3	1	8
Kayseri			1	1	2	1	5
Kocaeli Cengiz Topel			1	1	2	1	5
Konya		1	1	2	3	1	8

Malatya			1	1	2	1	5
Mardin			1	1	2	1	5
Muş			1	1	2	1	5
Ordu Giresun			2	1	3	1	7
Samsun Çarşamba			1	1	2	1	5
Siirt				1	2	1	4
Sinop			1	1	2	1	5
Sivas Nuri Demirağ			1	2	3	1	7
Şanlıurfa GAP	1		1	1	2	1	6
Şırnak Şerafettin Elçi			1	1	2	1	5
Tekirdağ Çorlu			1	1	2	1	5
Tokat				1	1	1	3
Uşak				1	1	1	3
Van Ferit Melen			1	1	2	1	5
Antalya Gazipaşa (*)			1		2	1	4
Eskişehir Anadolu Üni. (*)			1	1	1	1	4
Kütahya Zafer(*)			2	1	3	1	7
Selçuk Efes				1	1	1	3
Aydın Çıldır				1	1	1	3
Zonguldak Çaycuma(*)				1	1	1	3
<i>İstanbul Sabiha Gökçen(*)</i>			2	1	3	1	7
TOPLAM	7	24	65	71	139	73	379
	PSR	SSR	ILS	VOR	DME	NDB	Toplam

*16.05.2018 Tarihi itibariyle güncellenmiştir.

viii. Kuruluşumuz Tarafından Son Dönem İçerisinde Çalışmaları Tamamlanan /Devam Eden Önemli Projeler

a. ÖZKAYNAK PROJELERİ

Havayolu taşımacılığı, çok hızlı teknolojik ve yapısal değişiklikler gösteren bir sektördür. Küreselleşme ile birlikte dünyadaki ticaret hacminin hızla artması, ulaşım sektörünü, bugün dünya ekonomisinin en önemli unsurlarından biri haline getirmiştir. Hiç kuşku yok ki, teknolojik gelişmelerin öncelikli olarak hayata geçirildiği havacılık sektörü de, dünyada baş döndürücü bir hızla gelişmekte, gerek uluslararası gerek kıtalararası uyum ve bütünleşmede büyük rol oynamakta hatta öncülük etmektedir.

Hava trafik yönetimi ve havalimanı işletmeciliği alanında, küresel boyutta rekabet gücüne haiz dünyanın öncü Kuruluşlarından biri olma vizyonu ile havacılık sektöründe uluslararası standartlarda, kaliteli, güvenli ve konforlu hava seyrüsefer ve havalimanı işletme hizmetleri sunmayı kendine misyon edinmiş Kuruluşumuz, bu doğrultuda havalimanları altyapı ve üstyapı yatırımlarına devam etmektedir.

Son dönem yapılan kapsamlı havacılık çalışmaları ile ülkemizde 29 yeni havalimanının aktif uçuş ağına eklenmesini temin etmiştir. Böylece 2003 yılında sivil hava trafiğine aktif olarak açık olan havalimanı sayısı halihazırda 55'e yükselmiştir.

Bu kapsamda; son dönemde Iğdır-Şehit Bülent Aydın Havalimanı (2012), Aydın-Çıldır Havalimanı (2012), Kastamonu Havalimanı (2013), Bingöl Havalimanı (2013), Şırnak-Şerafettin Elçi Havalimanı (2013), Hakkâri-Selahaddin Eyyubi Havalimanı (2015) ve Ordu-Giresun Havalimanının (2015) hizmete verilmesi ile sivil hava trafiğine aktif olarak açık havalimanı sayısı 55'e yükseltilmiştir.

Ayrıca, öz kaynaklarımız ile Adana ve Mersin illerine hizmet verecek olan Çukurova Havalimanı yapımı devam etmektedir. Yine havalimanı hizmet kalitesinin yükseltilmesi bağlamında Kuruluşumuz Yatırım Programında yer alan Tokat Yeni Havalimanının yapılması işi altyapı ve Üstyapı olmak üzere iki aşamalı olarak devam etmektedir.

Havacılık hizmetlerinin daha kaliteli sunulması bağlamında terminal binaları ile tüm havalimanlarımızın çehresinin sürekli geliştirilmesine dönük çalışmalar da sürekli bir gelişim anlayışı perspektifinden devam etmektedir. Bu doğrultuda, 2017 yılı içerisinde Sinop Havalimanı Yeni terminal Binası, Çanakkale Havalimanı Yeni terminal Binası ve Van Ferit Melen Havalimanı Terminali Aks İlavesi ile Teknik ve Kule Yapımı işleri tamamlanarak hizmete verilmiştir.

Aynı şekilde Muş, Balıkesir-Merkez ve Kahramanmaraş Havalimanlarına yeni terminal binası yapım çalışmaları da devam etmektedir. Gaziantep Havalimanına Yeni Terminal Binası yapılması yapım çalışmalarına başlanılacaktır.

Kapadokya Havalimanı Terminal Binası Yapımı ve Müteemmimleri işinin ise ihale hazırlık çalışmaları devam etmekte olup bu projenin tamamlanması ile birlikte Havalimanı daha konforlu bir hava ulaşım hizmeti sunacak hale gelecektir. Proje çalışmaları devam etmekte olan Samsun Havalimanı Terminal Binası ve Müteemmimleri işinin de tamamlanması ile birlikte havalimanlarımızın hava ulaşım kapasite artırımı eğilimi yönünde önemli bir gelişme daha elde edilmiş olacaktır.

Aynı bakış açısı ile havalimanlarımızın altyapılarına yönelik olarak uluslararası standartların yükseltilmesi hedefi doğrultusunda; havalimanlarının terminal binaları gibi PAT Sahaların standartlarının daha da yükseltilerek hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında; Kuruluşumuz ile Savunma Sanayi Müsteşarlığı ile yapılan Protokol kapsamında Sabiha Gökçen Havalimanı 2. Pist Müteemmimleri I. Etap ve II. Etap işlerinin çalışmaları, Esenboğa Havalimanı PAT Sahaları Yapımı, Onarımı ve Tevsii ile De İcing Apronu Yapımı işi, Kars Harakani Havalimanı PAT Sahaları Yapımı İş, Adnan Menderes Havalimanı Apron ve Taksiyolları Yapımı İş, Antalya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı İş ve Milas Bodrum Havalimanı PAT Sahaları Onarım işinin çalışmaları halihazırda devam etmektedir.

Bu çerçevede DHMİ Genel Müdürlüğüne 2017 Yılında; toplam 41 ana proje ve 141 alt proje için 821.138.000 TL'ye TL yatırım ödeneği tahsis edilmiş olup 2017 yılı sonunda %97 oranında bir yatırım gerçekleşmesi sağlanmıştır.

ÖZKAYNAK YATIRIMLARIMIZ İLE 2003-2017 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ALTYAPI VE ÜSTYAPI YATIRIMLARIMIZ

TAMAMLANAN HAVALİMANI YATIRIMLARI

Bakanlığımızca gerçekleştirilen mevzuat düzenlemeleri neticesinde 2003 yılında başlatılmış olan “Bölgesel Havayolu Taşımacılığı” uygulamaları ile uçak trafiğine kapalı bulunan havalimanları açılmış, uçak seferi bulunmayan havalimanlarına uçuşlar başlamış, bunun yanı sıra sektöre yeni havalimanları kazandırılmıştır.

Daha önce hava trafiğine kapatılan;

- Sivas Nuri Demirağ Havalimanı 29.10.2003 tarihinde,
- Tokat Havalimanı 11.04.2006 tarihinde,
- Uşak Havalimanı 22.05.2006 tarihinde,
- Balıkesir-Merkez Havalimanı 19.02.2007 tarihinde,
- Zonguldak Çaycuma Havalimanı 20.08.2007 tarihinde,
- Sinop Havalimanı ise 15.07.2008 tarihinde, yeniden hava trafiğine açılmıştır.

Havacılık sektöründe yaşanan gelişmelere paralel olarak;

- 2007 yılında Şanlıurfa GAP Havalimanı,
- 2007 yılında Hatay Havalimanı,
- 2008 yılında Amasya-Merzifon Havalimanı,
- 2009 yılında Gazipaşa Alanya Havalimanı,

- 2010 yılında Gökçeada Havalimanı,
- 2011 yılında Cengiz Topel Havalimanı,
- 2012 yılında Zafer Havalimanı,
- 2012 yılında Iğdır Havalimanı,
- 2012 yılında Aydın-Çıldır Havalimanı,
- 2013 yılında Bingöl Havalimanı,
- 2013 yılında Kastamonu Havalimanı,
- 2013 yılında Şırnak Şerafettin Elçi Havalimanı,
- 2015 yılında Hakkari Yüksekova Selahaddin Eyyubi Havalimanı,
- 2015 yılında Ordu-Giresun Havalimanı,

Sektöre kazandırılmıştır.

TAMAMLANAN TERMİNAL BİNASI YATIRIMLARI

- Bursa-Yenişehir Havalimanı (2003)
- Erzurum Havalimanı Terminal binası (2005)
- Gaziantep Havalimanı Terminal Binası (2005)
- Malatya Havalimanı Terminal Binasının Büyütülmesi (2005)
- Kayseri Havalimanı Dış Hatlar Terminali (2007)
- Çanakkale Havalimanı Terminal Binası (2007)
- Denizli-Çardak Havalimanı (2007)
- Trabzon Havalimanı İç Hatlar Terminali (2008)
- Batman Havalimanı Terminal Binası (2010)
- Kayseri Havalimanı İç Hatlar Terminal Binası (2010)
- Malatya Havalimanı Terminali Aks İlavesi (2010)
- Sivas Nuri Demirağ Havalimanı Yeni İç Hatlar ve
- Dış Hatlar Terminal Binası (2010)
- Erzincan Havalimanı Terminal Binası (2011)
- Hatay Havalimanı Terminal Binası (2011)
- Van Ferit Melen Havalimanı Terminal Binası Aks İlavesi (2011)
- Adana Havalimanı Çelik Konstrüksiyon Gelen Yolcu Salonu (2012)
- Elazığ Havalimanı Terminal Binası (2012)
- Adıyaman Havalimanı Terminal Binası (2013)
- Kars Harakani Havalimanı Terminal Binası (2013)
- Konya Havalimanı Terminal Binası (2014)
- Mardin Havalimanı Terminal Binası Yapımı İşi (2014)
- Balıkesir-Koca Seyit Havalimanı Terminal Binası Yapımı İşi (2014)
- Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı Terminal Binası (2015)
- Diyarbakır Havalimanı Terminal Binası (2015)
- Van Ferit Melen Havalimanı Terminali Aks İlavesi ile Teknik ve Kule Yapımı (2017)
- Çanakkale Havalimanı Terminal Binası (2017)
- Sinop Havalimanı Terminal Binası (2017)

TAMAMLANAN PAT SAHASI YATIRIMLARI

- Adana Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2003)
- Dalaman Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2003)
- Gaziantep Havalimanı Altyapı İnşaatı (2003)
- Atatürk Havalimanı Yeni Apron Yapılması ve PAT Sahalarının Onarımı (2003)
- Adnan Menderes Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2004)
- Van Ferit Melen Havalimanı PAT Sahası Büyük Onarımı ve Müteferrik İşler İnşaatı (2004)
- Trabzon Havalimanı Apron Tevsii ve Müteferrik İşler İnşaatı (2004)
- Atatürk Havalimanı 18/36 Paralel Pisti ile Apron Bağlantı Yolları Yapımı (2004)
- Atatürk Havalimanı 18/36 Paralel Pist ve Apron İkmali, Çevre Yolu Yapımı ve PAT Sahaları Aydınlatma Altyapısı İnşaatı (2004)
- Atatürk Havalimanı 18/36 Pist ve 06/24 Pisti 06 Tarafı Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi İşi (2004)
- Antalya Havalimanı II. Pist İnşaatı ve İlave Apron Yapımı (2005)
- Gökçeada Havalimanı Altyapı İnşaatı (2005)
- Esenboğa Havalimanı 03L-R / 21L-R Pist Başı Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi İşi (2006)
- Trabzon Havalimanı 11/29 Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi ve Regülatör Binası Yapımı (2006)
- Tokat Havalimanı 22/04 Pistinin Rehabilitasyonu İnşaatı (2006)
- Gaziantep Havalimanı Pistinin Standartlara Uygun Hale Getirilmesi İşi (2006)
- Sivas Nuri Demirağ Havalimanı Pist Genişletilmesi ve Müteferrik İşler İnşaatı (2006)
- Adnan Menderes Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)
- Antalya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)
- Atatürk Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)

- Kahramanmaraş Havalimanı Pist Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi (2007)
- Kars Harakani Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)
- Van Ferit Melen Havalimanı PAT Sahaları Onarımı, Apron Genişletilmesi, Pist Sonu Cebi Yapılması (2007)
- Mardin Havalimanı Apron Büyütülmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2008)
- Hatay Havalimanı Alt Yapı İkmal İnşaatı (2008)
- Malatya Havalimanı Apron Büyütülmesi ve PAT Sahaları Onarımı İnşaatı (2008)
- Antalya Havalimanı Askeri Pist Onarımı ve İlave Taksiyolları Yapımı (2008)
- Antalya Havalimanı 18/36 Pisti Paralel Taksiyolu Banket Genişletilmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2008)
- Çanakkale Havalimanı Apron Büyütülmesi İşi (2008)
- Malatya Havalimanı Paralel Taksiyolunun Pist Dönüştürülmesi (2009)
- Samsun Çarşamba Havalimanı İlave Apron Büyütülmesi ve PAT Sahaları Onarımı İkmal İnşaatı (2009)
- Uşak Havalimanı PAT Sahaları Onarımı, Pist ve Apron Genişletilmesi, Pist Aydınlatılması (2010)
- Adana Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2010)
- Esenboğa Havalimanı Pistinin CAT III Standartlarına Getirilmesi İşi (2010)
- Kahramanmaraş Havalimanı PAT Sahalarının Genişletilmesi İşi (2010)
- Erzurum Havalimanı Pistinin CAT II Standartlarına Getirilmesi ve PAT Sahaları Onarımı, Tadili ve Apron Yapılması (2010)
- Siirt Havalimanı PAT Sahaları Onarımı ve Pist Onarımı (2010)
- Antalya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2010)
- Balıkesir Koca Seyit Havalimanı PAT Sahaları, Alt Yapı Tesisleri İnşaatı (2010)
- Iğdır Şehit Bülent Aydın Havalimanı Altyapı İkmal ve Müteferrik İşler İnşaatı (2011)

- Atatürk Havalimanı 05/23 Pist Onarımı ve Uzatılması İşi (2011)
- Antalya Havalimanı Paralel Taksiyolu Yapımı ve Bağlantı Taksiyolu Yapımı (2011)
- Erzincan Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2011)
- Konya Havalimanı Apron Yapımı (2011)
- Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı Pist Genişletilmesi (2011)
- Eskişehir Hasan Polatkan Havalimanı PAT Sahalarının Geliştirilmesi (2011)
- Trabzon Havalimanı Apron Büyütülmesi (2012)
- Mardin Havalimanı Pist Genişletmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2012)
- Adıyaman Havalimanı Pist Genişletilmesi ile Apron ve Taksiyolu Yapımı (2012)
- Kastamonu Havalimanı PAT Sahaları Onarım ve Tevsii (2012)
- Bingöl Havalimanı Altyapı İkmal ve Müteferrik İşler (2012)
- Gaziantep Havalimanı Apron Genişletilmesi (2013)
- Tekirdağ-Çorlu Havalimanı PAT Sahalarının Genişletilmesi, Onarımı Ve 05 Pist Başı Aydınlatma Sisteminin CAT II Standartlarına Dönüştürülmesi (2013)
- Hatay Havalimanı Apron Genişletilmesi ile Şerit Sahaların Standart Hale Getirilmesi (2013)
- Milas-Bodrum Havalimanı Taksiyolunun Piste Dönüştürülmesi ile Hızlı Taksiyolu Yapımı İşi (2013)
- Gaziantep Havalimanı Apron Genişletilmesi (2013)
- Diyarbakır Havalimanı Apron ve Taksiyolu Yapımı (2013)
- Esenboğa Havalimanı Hızlı Taksiyolları ve Apron Yapımı (2013)
- Çanakkale Havalimanı Pist Uzatılması, Genişletilmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2014)
- Sinop Havalimanı Pist Onarımı ve Tevsii ile Yeni Apron ve Taksiyolu Yapımı (2014)
- Malatya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı ve Çevre Tel Örgüsü Yapılması (2016)

- Konya Havalimanı II. Apron Bağlantı Taksiyolu, Apron Bariyer Binası ve Acil Çıkış Yolları Yapılması (2016)
- Gaziantep Havalimanı Pist Rehabilitasyonu İkmal İnşaatı (2016)
- Balıkesir Koca Seyit Havalimanı Drenaj Kanallarının Rehabilitasyonu ile Resa ve Şerit Sahalarının Tanzimi (2016)
- Van Ferit Melen Havalimanı 03 Pist Başı Bataklık Bataklık Alanın Doldurulması ve Şerit Sahaların Düzenlenmesi (2016)
- Kocaeli Cengiz Topel Havalimanı Bağlantı Taksiyolu Yapımı ile İlave Apron Yapılması (2016)
- Atatürk Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2016)
- Sinop Havalimanı Apron, Taksiyolu ve Diğer Altyapı İşleri (2017)
- Kapadokya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2017)
- Samsun-Çarşamba Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2017)

b. KÖİ PROJELERİ

Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkındaki 3996 sayılı Kanun ve Bu Kanunun Uygulama Usul ve Esaslarını Belirleyen 2011/1807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında, Kuruluşumuz tarafından 10 önemli projenin ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Bu projelerden 6'sının işletim süresi sona ermiş, 2'sinin işletim süresi devam etmekte, 1'nin (İstanbul Yeni Havalimanı) yatırımı devam etmekte, 1 diğerinin ise (Çeşme Alaçatı Havalimanı) ihalesi gerçekleşmiş olup prosedür devam etmektedir.

Bu çerçevede;

İşletim Süresi Sona Eren Projeler:

I. Antalya Havalimanı I. Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

Antalya Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli I. Dış Hatlar Terminal Binası, yap-işlet-devret modeli ile 07.12.1993 tarihinde ihale edilmiş, ilave yatırım ile birlikte 75.902.000 ABD Doları tutarında bir yatırım Antalya Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği A.Ş. tarafından gerçekleştirilerek 01.04.1998 tarihinde hizmete verilmiştir.

Antalya Havalimanı I. Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 9 yıl 45 gün olup, 13.09.2007 tarihinde sona ermiştir.

II. Atatürk Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

16.05.1997 tarihinde ihale edilen 20 Milyon yolcu/yıl kapasiteli Atatürk Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otoparkı projesi ilave tesisler dahil 397.793.500 ABD Doları yatırım maliyeti karşılığında Görevli Şirket

tarafından 10.01.2000 tarihinde hizmete verilmiş olup TAV Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından 4 yıl 10 ay 15 gün süre ile işletilerek 02.07.2005 tarihinde Kuruluşumuza devredilmiştir.

III. Antalya Havalimanı II. Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

Antalya Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli II. Dış Hatlar Terminal Binası ihalesi 04.11.2003 tarihinde gerçekleştirilerek 07.04.2005 tarihinde hizmete verilmiştir. Projenin toplam yatırım maliyeti 85.386.000.-\$'dır.

ÇELEBİ-IC Antalya Havalimanı Terminal Yatırım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Antalya Havalimanı II. Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 3 yıl 5 ay 26 gün olup 22.09.2009 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

IV. Adnan Menderes Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Müteemmimleri Projesi

Adnan Menderes Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminali inşa edilerek 13.09.2006 tarihinde hizmete verilmiştir. İşin bünyesinde, mevcut dış hatların iç hatlara çevrilmesi, %100 bagaj tarama sistemleri (EDS) tesis edilerek 11.05.2007 tarihinde hizmete verilmiş olup projenin toplam yatırım maliyeti 138.886.782.-€ 'dur.

TAV İzmir Terminal İşletmeciliği A.Ş. tarafından işletilen Adnan Menderes Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 7 yıl 4 ay 26 gün olup 10.01.2015 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

V. Dalaman Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri Projesi

Dalaman Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminali, inşa edilerek 01.07.2006 tarihinde hizmete verilmiştir. Projenin toplam yatırım maliyeti 91.977.688.- \$'dır.

ATM Havalimanı Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Dalaman Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi, 8 yıl 2 ay 17 gün olup 28.04.2015 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

VI. Milas- Bodrum Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri Projesi

Yap-İşlet-Devret modeli kapsamında 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminal binası ihalesi 02.08.2006 tarihinde gerçekleştirilerek Görevli Şirket tarafından yapımı tamamlanarak 16.05.2012 tarihinde hizmete verilmiştir. Projenin toplam yatırım tutarı 88.643.000.-€'dur.

Mondial Milas-Bodrum Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş. tarafından işletilen terminalin işletme süresi 22.10.2015 tarihinde sona ermiştir.

İşletme Süresi Devam Eden Projeler:

I. Esenboğa Havalimanı Yeni İç-Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri Projesi

Esenboğa Havalimanı Yeni İç-Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri İnşaata, 16.10.2006 tarihinde tamamlanarak hizmete girmiştir. 20 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının, toplam yatırım maliyeti 188.702.557.- € 'dur.

TAV Esenboğa Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Havalimanının işletme süresi 15 yıl 8 ay olup 24.05.2023 tarihinde işletme süresi sona erecektir.

II. Zafer Havalimanı

Zafer Havalimanının Yap-İşlet-Devret modeli ile ihalesi 28.07.2010 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, 24.11.2012 tarihinde hizmete verilmiştir. 2 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binası ile Havalimanının, toplam yatırım maliyeti finansman maliyetleri hariç 50.000.000 Euro'dur.

IC ICTAŞ Zafer Uluslararası Havalimanı Yatırım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Havalimanının işletme süresi 29 yıl 11 ay olup 21.03.2044 tarihinde işletme süresi sona erecektir.

Yapım Dönemi Devam Eden Projeler

İstanbul Yeni Havalimanı Projesi

İstanbul Yeni Havalimanı projesinin Yap-İşlet-Devret modeli ile uluslararası ihalesine çıkılabilmesini teminen 3996 sayılı Kanununun 4.Madde hükmü ve 2011/1807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde, 03.05.2013 tarihinde ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Açık artırma şeklinde yapılan ihale sonucunda; toplam 10.247.000.000.-€ bedelle yatırımı, ilk etabının en geç 42 ayda tamamlanarak işletmeye verilmesi ve 25 yıllık işletme süresi karşılığında en yüksek kira bedelini (22.152.000.000.-€+KDV) veren Limak-Kolin-Cengiz-Mapa-Kalyon Ortak Girişiminin görevlendirilmesi hususunda alınan "Görevlendirme Kararının" Kuruluşumuz Yönetim Kurulunca uygun görülmesini müteakip, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanının onayına sunulmuş ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanımızca onaylanmıştır.

Görevli Şirketçe kurulan yeni şirket “İGA Havalimanı İşletmesi Anonim Şirketi” ile İdaremiz arasında 19.11.2013 tarihinde Uygulama Sözleşmesi İmzalanmıştır.

İstanbul Yeni Havalimanı Projesi 4 etapta gerçekleştirilecek olup 01.05.2015 tarihinde yer teslimi yapılarak I. Etap (1. Fazı 42 ayda ve 2. Faz 16 ayda) en geç 58 ay içinde tamamlanmak üzere yatırım dönemi başlatılmıştır.

Belirlenen takvime göre İstanbul Yeni Havalimanı'nın ilk etabının 29 Ekim 2018 tarihinde hizmete verilmesi planlanmaktadır.

Havalimanının tüm etapları tamamlandığında;

- Toplam 1.922.737 m² kapalı alanlı yıllık yolcu kapasitesi 150 milyon olan, yolcu köprüsü ve aralarındaki ulaşım raylı sistem bağlantısı ile sağlanacak olan terminal binaları,
- 5'inde Bağımsız operasyon yapılabilen 6 adet pist,
- Paralel taksiyolları,
- Yaklaşık 6,5 milyon m² büyüklüğünde apron,
- VIP, kargo ve genel havacılık terminalleri,
- Devlet konukevi,
- Yeterli kapasiteye sahip açık ve kapalı otoparklar,
- Teknik blok ve kuleler,
- İtfaiye, garaj binaları, kuvvet santralleri, arıtma ve çöp toplama tesisleri gibi tüm havalimanı destek binaları,
- Hastane, otel, ibadethaneler, müze, konferans ve sergi salonları vb. sosyal tesisler, hizmete girmiş olacaktır.

Yapımı Planlanan Projeler

İzmir Çeşme Alaçatı Havalimanı

Ülkemizin önemli turizm merkezlerinden olan Çeşme ve Alaçatı İlçeleri ile çevresinin sivil hava ulaşım ihtiyacını karşılamak amacıyla planlanmış ve İzmir Valiliğince yapımına başlanılmıştır. Ancak; 1994 yılında Valilikçe ihale edilen havalimanı altyapı çalışmaları belli bir seviyede kalmıştır.

Bilhare İzmir Çeşme-Alaçatı Havalimanının tamamlanarak hizmete açılabilmesi için gerekli olan çalışmalara başlanılmıştır. Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü tarafından Çeşme-Alaçatı Havalimanı Yerleşim Sahasına tesadüf eden alanların kamulaştırma/tahsis işlemleri tamamlanmıştır.

Havalimanının YİD modeli ile Genel Havacılığa yönelik butik bir havalimanı yapılmak üzere ihale edilmesini teminen ön fizibilite çalışmaları tamamlanmıştır. YPK Kararının alınması için UDHB nezdinde girişimlerde bulunulmuş bilhare 11.12.2017 tarih ve 2017/T-14 sayılı YPK Kararı ile DHMİ Genel Müdürlüğü yetkili kılınmıştır.

Söz konusu Projenin YİD Modeli ile ihale edilmesi için proje, şartname ve sözleşme çalışmaları tamamlanarak 17.02.2018 tarihinde ihale ilanına çıkmış bilahare 20.04.2018 tarihinde ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Anılan ihaleyi 25 yıllık işletme süresi karşılığında yer tesliminden itibaren 24 ay içerisinde 18.990.000 Euro'ya yapmayı ve yıllık net satışları (ciro) %20,20'sine tekabül eden kira tutarını teklif eden Terminal Yapı ve Ticaret AŞ'nin teklifi İdaremizce oluşturulan Görevlendirme Komisyonunca uygun bulunmuştur.

Söz konusu Komisyon Kararı, Kuruluşumuzun Yönetim Kurulu Kararı ile de uygun görülmüş ve UDH Bakanının 30.04.2018 tarihli onayı ile ihale kesinleşmiştir.

UDH Bakanının Görevlendirme Kararı ile Uygulama Sözleşmesinin taraflar arasında imzasına ilişkin alınan Onayın İdare'ce istekliye tebliğden itibaren 30 (otuz) gün içinde görevlendirmeye hak kazanmış olan İsteklinin katılımı ile ana sözleşmesi İdarece onaylanmış yeni bir anonim şirket kuracak ve Şirketin kurulmasını izleyen 30 (otuz) gün içinde de Görevli Şirket ile İdare arasında Uygulama Sözleşmesi imzalanarak yürürlüğe girecektir.

Kirala/İşlet Devret (KİD) Projeleri

“Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair” 5335 sayılı Kanun; 27.4.2005 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve bu Kanunun 33. Maddesi kapsamında; Kuruluşumuzun işletiminde bulunan havaalanları ile işletme dönemlerinin sonundan itibaren Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde yaptırılarak işletimi özel sektöre verilen terminallerin ve/veya işletme hakkının verilmesi yöntemi ile ihale yoluyla özel hukuk tüzel kişilerine 49 yılı geçmemek üzere ihale edilmek suretiyle devri konusunda Kuruluşumuzu yetkilendirmiştir.

Bu çerçevede;

I. Atatürk Havalimanı Dış ve İç Hatlar Terminal Binası, Katlı Otopark ile Genel Havacılık Terminali

Atatürk Havalimanında Yap-İşlet-Devret modeli ile TAV Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından yapımı ve işletimi gerçekleştirilen Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otopark ile birlikte, İç Hatlar Terminal Binası ve Genel Havacılık Terminali, 5335 sayılı Kanunun 33. Maddesi kapsamında yapılan ihale çerçevesinde 03.07.2005 tarihi itibarıyla TAV İstanbul Terminal İşletmeciliği A.Ş.'ye 15,5 yıl süre ile (KDV dahil) 3.000.740.000 ABD \$ bedel karşılığında kiralanmak suretiyle işletme hakkı devredilmiştir. 45 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının işletim süresi 02.01.2021 tarihinde sona erecektir.

II. Antalya Havalimanı; I. Ve II. Etap Dış Hatlar Terminalleri, CIP Binası, İç Hatlar Terminali ile Bu Terminallere Ait Müteemmimleri

21.04.2005 tarih 5335 sayılı Kanunun 33. Maddesi kapsamında "Antalya Havalimanı; I. ve II. Etap Dış Hatlar Terminalleri, CIP, İç Hatlar Terminali ile Müteemmimleri" kiralama ihalesi 12.04.2007 tarihinde yapılmış ve ihaleyi kazanan "Fraport IC İçtaş Antalya Havalimanı Terminal Yatırım ve İşletmeciliği A.Ş." ile 22.05.2007 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanarak; (KDV dahil) 2.371.800.000 Euro bedel karşılığında kiralanmak suretiyle işletme hakkı devredilmiştir. 14.09.2007 tarihi itibarıyla I. Etap Dış Hatlar Terminali, İç Hatlar Terminali, CIP Binası ve Müteemmim tesisleri, kiracı şirkete devir- teslim edilerek 17 yıl 3 ay 17 gün süre ile kira dönemi başlatılmıştır. II. Etap Dış Hatlar Terminali ile bu Terminallere ait Müteemmimlerinin işletimi ise 23.09.2009 tarihinde başlamış olup, işletme süresi 15 yıl 3 ay 8 gün'dür. 35 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi 31.12.2024 tarihinde sona erecektir.

III. Zonguldak-Çaycuma Havalimanı

Zonguldak-Çaycuma Havalimanının Kiralanması ihalesi, 15.09.2006 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, ihaleyi “Zonguldak Özel Sivil Havacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.” kazanmıştır. Kazanan şirket ile Kuruluşumuz arasında 04.10.2006 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmış; yıllık tesis kullanım bedeli olarak 32.291.-\$+KDV sabit ödemeyi, kira bedeli olarak kiracının elde edeceği brüt satışlarının ciro paylaşım oranı olarak belirlenen %01.06’sını (binde bir nokta sıfır altısını) +KDV tutarını İdareye ödeyecektir. 01.11.2006 tarihinde de Zonguldak Özel Sivil Havacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş. yetkililerine devir-teslimi yapılmış olup, kiralama süresi 25 yıldır. Söz konusu Havalimanı 20.08.2007 tarihi itibarıyla hizmete verilmiştir. 500.000 yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının işletim süresi 20.08.2032 tarihinde sona erecektir.

IV. Gazipaşa-Alanya Havalimanı

Gazipaşa-Alanya Havalimanının ihalesi 31.08.2007 tarihinde yapılmış ve kazanan firma ile 04.01.2008 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmıştır. Müteakiben; 01.02.2008 tarihinde de Havalimanının devir-teslim işlemi gerçekleştirilmiştir.

Anılan Havalimanı 25 yıllığına 50.000.-\$+KDV sabit kiranın yanı sıra, her işletme yılı için dönem net karından % 65 pay alınarak kiralanmıştır. TAV Gazipaşa Alanya Havalimanı İşletmeciliği A.Ş. tarafından Pist ve Apronun genişletilmesi ile Terminal Binasının Büyütülmesi ile ilgili olarak kamu kaynağı kullanılmadan bila bedel ilave yatırımlar gerçekleştirilmiştir. 1.500.000 yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binası 13.07.2009 tarihinde hizmete verilmiş olup 13.07.2034 tarihinde işletme süresi sona erecektir.

V. İzmir Adnan Menderes Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali, CIP, İç Hatlar Terminali ve Müteemmimleri

İzmir Adnan Menderes Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali, CIP, İç Hatlar Terminali ve Müteemmimleri ihalesi 17.11.2011 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, ihaleyi en yüksek kira bedeli olan KDV hariç 610.000.000.-(altıyüzonmilyon) EURO teklif eden TAV Havalimanları Holding A.Ş. kazanmıştır.

Kazanan firma tarafından kurulan yeni şirket TAV Ege Terminal Yatırım Yapım ve İşletme AŞ'ne İdare tarafından oluşturulan devir-teslim komisyonu marifetiyle 02.01.2012 tarihinde şirkete işletilmek üzere tesisin devri gerçekleştirilmiştir. Sözleşme gereği Şirket tarafından üstlenilen Yeni İç Hatlar Terminalinin yapımı tamamlanarak 1 yıl 9 ay gibi kısa zamanda tamamlanarak 23.03.2014 tarihinde hizmete verilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde TAV İzmir Terminal İşletmeciliği A.Ş. tarafından inşa edilerek, işletilen Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup İşletme Hakkı Devri Kapsamında 10.01.2015 tarihinde TAV Ege Terminal Yatırım Yapım ve İşletme AŞ'ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

30 milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2032'dir.

VI. Aydın-Çıldır Havalimanı

Aydın-Çıldır Havalimanının mevcut sınırları dahilinde; sivil havacılığa yönelik sportif havacılık, havacılık eğitimi ve mevcut piste uygun uçaklarla operasyonlar düzenlenerek işletme hakkı devrine ilişkin ihalesi 09.04.2012 tarihinde gerçekleştirilmiş olup her kira (işletme) yılı için, elde edilecek net dönem karının %7 'sini teklif eden Türk Hava Yolları A.O. ihaleyi kazanmıştır. Ayrıca, şirket tarafından kira tutarı dışında 20.000.- EURO tesis kullanım bedeli de her yıl İdareye ödenecektir.

Kira Sözleşmesi gereği ihaleyi kazanan Şirket tarafından kurulan yeni Şirket THY Aydın Çıldır Havalimanı İşletme A.Ş. ile Kuruluşumuz arasında 26.06.2012 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmıştır.

Söz konusu Havalimanının 20.07.2012 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiş olup 20 yıl işletildikten sonra 20.07.2032 tarihinde Kuruluşumuza devri gerçekleştirilecektir.

Unvanını Türk Hava Yolları Uçuş Eğitim ve Havalimanı İşletme A.Ş. olarak değiştiren işletmeci Şirket Havalimanında pilotaj eğitimi verilmek amacıyla bula bedel çeşitli yatırımlar da gerçekleştirmektedir.

VII. Dalaman Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali, İç Hatlar Terminali ve Müteemmimleri

Dalaman Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali ile Genel Müdürlükçe işletilmekte olan iç hatlar terminali ve müteemmimlerinin işletme hakkının devri ihalesi 07.03.2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihalede, Kuruluşumuz lehine en yüksek imtiyaz bedelini; YDA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. KDV hariç 705.000.000-(yediyüzbeşmilyon) EURO ile vermiştir.

Sözleşme gereği yeni kurulan şirket YDA Havalimanı Yatırım ve İşletme A.Ş. ile Kuruluşumuz arasında 22.07.2014 tarihinde İmtiyaz Sözleşmesi imzalanmış bilahare 01.08.2014 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde ATM Havalimanı Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından inşa edilerek, işletilen Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 28.04.2015 tarihinde YDA Havalimanı Yatırım ve İşletme A.Ş.'ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

İmtiyaz Sözleşmesi gereği Şirket tarafından üstlenilen ve 2015 yılında başlanarak en geç 2018 yılı içinde Havalimanına kazandırılmak üzere 95.000 m2 kapalı inşaat alanına haiz son sistem teknoloji ile donatılmış Yeni bir Terminali de bu proje kapsamında sektörün hizmetine sunmuş olacaktır. Anılan yatırımın toplam tutarı 180.000.000 Euro'dur.

İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2040'dır.

VIII. Milas-Bodrum Havalimanı Dış Hatlar Terminali, CIP/Genel Havacılık Terminali, İç Hatlar Terminali ve Mütemmimleri

Milas-Bodrum Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali ile Genel Müdürlükçe işletilmekte olan iç hatlar terminali ve mütemmimlerinin işletme hakkının devri ihalesi 21.03.2014 tarihinde açık arttırma olarak gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihaleyi, TAV Havalimanları Holding A.Ş. KDV hariç 717.000.000- (yediyüzyedimilyon) EURO kira bedeliyle kazanmıştır. Kazanan Şirket tarafından İmtiyaz Sözleşmesi gereği kurulan yeni Şirket "TAV Milas Bodrum Terminal İşletmeciliği A.Ş." ile Kuruluşumuz arasında 11.07.2014 tarihinde İmtiyaz Sözleşmesi imzalanmış olup, 15.07.2014 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde "Mondial Milas-Bodrum Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş." tarafından inşa edilerek, işletilen Milas-Bodrum Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 22.10.2015 tarihinde "TAV Milas Bodrum Terminal İşletmeciliği A.Ş."ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

7.600.000 Yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminalinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2035'dir.

c. AR-GE PROJELERİ

TAMAMLANAN AR-GE PROJELERİ

1. Hava Aracı Takip Sistemi Ar-Ge Projesi (HATS)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2013

Proje Süresi : 21 Ay

Proje Bedeli : 1.760.000 TL

Proje Tanımı : Mevcut radar sistemleri ile alçak irtifadaki trafikler özellikle dağlık alanlarda takip edilememektedir. Söz konusu hava araçlarının sürekli takibi havacılık emniyeti açısından gereklidir. Diğer taraftan, GSM kaplamasının da özellikle kırsal alanlarda yeterli olmadığı düşünülerek alçak irtifada VFR uçuş yapan helikopter gibi hava taşıtlarının hem GSM hem de uydu sistemleri ile kesintisiz takibinin sağlanması amaçlanarak gerçekleştirilmiştir.

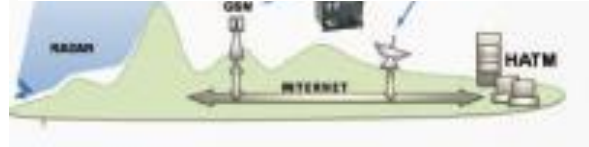
Projenin Mevcut Durumu : Günümüze dek yapılan çalışmalar ile hedeflenen 5 adet HATC donanımı (Helikopter Araç Takip Cihazı) üretilmiş olup, 2 adedi Kuruluşumuz helikopterlerine teçhiz edilmiştir. Kurumumuz tarafından Hava Aracı Takip Sistemi verimli bir şekilde kullanılmaya devam edilmektedir. Sistemin kabiliyet ve özellikleri başka Kurum ve Kuruluşların da dikkatini çekmektedir. Jandarma Genel Komutanlığı, elimizde yedek olarak bulunan 1 adet HATC (Hava Aracı Takip Cihazı)'nı test amaçlı olarak helikopterlerine teçhiz etmiş, test çalışmaları devam etmektedir.

HATS Cihazı

HATS Sistem Çalışma Diyagramı

2. ATC Kontrol ve Radar Kontrol Simülâtör Ar-Ge Projesi (atcTRsim-1)

3.

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2013

Proje Süresi : 36 Ay

Proje Bedeli : 5.250.000 TL

Proje Tanımı : Milli imkânlarla geliştirilerek, Meydan/Yaklaşma ve Yol Kontrol başta olmak üzere her düzeyde Hava Trafik Kontrol eğitimleri verilebilecek bir Hava Trafik Kontrol Simülâtör yazılımının hazırlanması amaçlanmıştır.

Anılan yazılımın geliştirilmesi ile Kuruluşumuza ait, Ülkemiz adına tüm dünyaya pazarlanabilecek olan ve yazılıma ait kaynak kodlarına sahip olunması ile dışa bağımlılığın ortadan kaldırılabilceği bir eğitim aracı elde edilmiştir.

Projenin Mevcut Durumu : 2013 yılında yazılımın testleri yapılarak proje başarı ile neticelendirilmiştir. 2014 yılında Esenboğa Havalimanı Simülâtör Eğitim Tesislerine test platformu kurularak sistemin eğitimlerce kullanımına ve tanıtımına başlanılmış, daha sonra atcTRsim Kurulum Ar-GE projesi adı altında gerekli donanımları temin edilerek Havacılık akademisine 2017 yılında kurulumu tamamlanmıştır.

4. Hava Trafik Kontrolörü Seçme Yazılımı Ar-Ge Projesi (KONSEY-1)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2012

Proje Süresi : 18 Ay

Proje Bedeli : 1.064.000 TL

Proje Tanımı : Hava Trafik Kontrolörü Seçme Yazılımı ile uluslararası standart kurallar ve ulusal gereklilikler çerçevesinde düzenlenen SHY 65-01 (Hava Trafik Kontrol Hizmetleri Personeli Lisans ve Derecelendirme Yönetmeliği) bilgisayar destekli seçme sınavında; Hava Trafik Kontrolörlerinde bulunması gerekli olan yeteneklerin (refleks, üç boyutlu düşünme, hızlı karar verebilme, görsel ve işitsel hafıza, dikkat, çapraz kontrol, muhakeme vb.) elektronik ortamda güvenli bir şekilde test edildiği bir yazılım geliştirilmiştir.

Projenin Mevcut Durumu : 2013 yılında yazılımın testleri yapılarak proje başarı ile neticelendirilmiştir. Bu yazılım ile Hava Trafik Kontrolörlerimiz derece yenileme sınavları Genel Müdürlüğümüz bünyesinde “online” olarak yapılmaya başlanmıştır.

5. Kuş Radarı Ar-Ge Projesi (KUŞRAD – MGR)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2015

Proje Süresi : 48 Ay

Proje Bedeli : 9.000.000 TL

Proje Tanımı : Proje kapsamında, DHMİ'ye bağlı olan havaalanlarına ait kritik sahalarda, kuş-uçak çarpışmalarını önleme maksadıyla yerli bir Kuş Radarı Sistemi ve hava trafik kontrol radar (PSR) sistemlerinin gereksinimlerine göre Milli Gözetim Radarı (MGR) tasarlanmıştır. Milli Gözetim Radarı (MGR) ve Kuş Radarı olmak üzere iki adet sistem geliştirilmiştir.

Projenin Mevcut Durumu : 2010 yılı Aralık ayında başlanan KUŞRAD (Kuş Radarı) Ar-Ge Projesi kapsamında geliştirilen ürünün testleri 2013 yılı Kasım ayında başarıyla tamamlanmıştır. Proje kapsamında geliştirilen Milli Gözetim Radarı(MGR)'nın TÜBİTAK Gebze yerleşkesinde kurulumu yapılmış olup sistem aktif çalışmaktadır.

6. ATC Meydan Kontrol ve Yaklaşma/Yol Kontrol Radar Simülatörü Ar-Ge Projesi (atcTRsim-2)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2017

Proje Süresi : 18 Ay

Proje Bedeli : 10.800.000 TL

Proje Tanımı : 2010-2013 yılları arasında geliştirilen projenin 2. safhası olan çalışmada, 1. safhada geliştirilen yazılımın, gerekli donanımları temin edilerek Esenboğa Havalimanı Simülatör ve Eğitim Tesislerine kurulumu işidir.

Projenin Mevcut Durumu : 2014 yıl sonunda başlanılan projenin Şubat 2017 tarihinde geçici kabul çalışmaları gerçekleştirilerek kesin kabul aşamasına gelinmiştir. Esenboğa Havalimanı 3. Pist ve yeni taksi yolları modelleme çalışmaları ilave edilmiş olup, milli simülatör yazılımı projesi Esenboğa Havalimanımıza başarı ile kurulmuştur.

7. Uzaktan Eğitim ve Bilgi Paylaşım Portalı Ar-Ge Projesi (KONSEY-2)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2017

Proje Süresi : 36 Ay

Proje Bedeli : 3.000.000 TL

Proje Tanımı : 2010-2012 yılları arasında gerçekleştirilen Hava Trafik Kontrolörü Seçme Yazılımı Ar-Ge projesinin 2. safhasını oluşturacak olan proje ile, KONSEY Ar-Ge Projesinde geliştirilmiş olan ve Hava Trafik Kontrolörlerimizin yıllık derece yenileme sınavlarında kullanılmaya başlanılan yazılımın, AIM ve Havacılık Elektroniği Personelinin (ATSEP) de ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eklenecek modüller vasıtası ile daha da geliştirilerek tüm ihtiyaçlara cevap verecek hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu : Söz konusu yazılım dahilinde Hava Trafik Kontrol Personel Yönetim Sistemi, Uzaktan Eğitim Sistemi, Uzaktan Sınav Sistemi; AIM Personel Yönetim Sistemi, Uzaktan Eğitim Sistemi ile ATSEP personeli için Personel Yönetim Sistemi, Uzaktan Eğitim Sistemi ve Uzaktan Sınav Sistemi modülleri ayrı ayrı geliştirilmiştir. 2014 yıl sonunda başlanılan projede, modülleri içeren yazılımlar tamamlanarak Kuruluşumuzca kullanıma hazır hale getirilmiştir. Diğer taraftan ATC UES Modülü dahilinde, yaşanmış Hava Hadiselerine ilişkin örnek eğitim animasyonları hazırlanmıştır.

8. KUŞRAD Kurulumu Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2016

Proje Süresi : 15 Ay

Proje Bedeli : 3.500.000 TL

Proje Tanımı : Kuş Radarı Ar-Ge projesiyle tamamlanmış sistemlerin İstanbul ATATÜRK Havalimanına kurulması amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu : 2016 yılsonu itibariyle sistem İstanbul ATATÜRK havalimanımız 17 sağ ve 23 pist başına kurulmuş olup, faal durumdadır. 2018 Mart ayına kadar inceleme ve değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilerek kesin kabul çalışmaları 11.05.2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

9. SSR Sinyal İşleme Birimi Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2016

Proje Süresi : 24 Ay

Proje Bedeli : 1.800.000 TL

Proje Tanımı : Hava araçlarında bulunan 1090 MHz frekanslı transponder cihazı ile işbirliğine dayanan yapıda SSR ve ADS-B işaretlerin işlenmesi kabiliyetinin milli olarak geliştirilmesi ve standart ASTERIX CAT048 veri formatının üretilmesi amaçlanmaktadır.

Mevcut Radarların Yenilenmesi ve İlave İhtiyaçların Temini Projesi kapsamında temin edilen Mode-S radar istasyonlarının kabulüyle birlikte, 20 yıla yakın bir süredir kullanılan eski tip SSR (Secondary Surveillance Radar)'ların birçoğu devreden alınmıştır. Ankara Esenboğa Havalimanı yakınlarında bulunan Başpınar SSR istasyonunun alternatifi olarak daha yüksek rakıma sahip Mira Haberleşme istasyonuna yeni bir Mode-S radar temin edilmiştir. Mira Mode-S SSR'ın halen operasyonel olarak kullanılan

Interim sistemlerine entegrasyonundan sonra Başpınar SSR'in fiilen devreden alınarak Ar-Ge platformu olarak kullanılması uygun bulunmuştur.

Projenin Mevcut Durumu: Tamamlanan projede SSR Sinyal işleme katı geliştirilmiştir. Ayrıca proje kapsamında üretilen 11 adet ADS-B alıcı cihazı geliştirilmiş olup, söz konusu cihazların 11 ayrı havalimanımıza kurulumu tamamlanmıştır.

DEVAM EDEN ATM AR-GE PROJELERİ

1. Özgün CWP (Kontrolör Çalışma Pozisyonu Arayüz Yazılımı) Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2017

Proje Süresi : 36 Ay

Proje Bedeli : 4.800.000 TL

Proje Tanımı : Proje kapsamında 4 adet alt ürün geliştirilmektedir. Bunlar;

1. Çare
2. Çare Analiz
3. EFS (Electronic Flight Strip)
4. CMS (Control and Monitoring System) sistemleridir.

Proje kapsamında Esenboğa, Gaziantep ve Adana Havalimanlarında EFS sistemi kurulacaktır. Ayrıca proje kapsamında geliştirilmeye devam eden Çare yazılımı 35 havalimanında kurulmuştur. Radar verilerinin kayıt ve geri oynatım özelliklerini içeren Çare Analiz yazılımı 10 (on adet) Radar Bilgi İşlem Merkezine kurulacaktır.

Projenin Mevcut Durumu: Yazılım geliştirme safhasında son aşamaya gelinen projede belirtilen havalimanları için kurulum planlama çalışmalarına başlanmıştır. 35 havalimanına Çare yazılımının kurulumu tamamlanmıştır.

2. TAMAM (Türkiye ATM Muhabere Altyapısının Modernizasyonu) Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2015 -2018

Proje Süresi : 24 Ay

Proje Bedeli : 4.000.000 TL

Proje Tanımı : Hava Trafik Yönetim Sistemlerinin en önemli unsuru olan haberleşme sistem performansının bilimsel metotlar ile analiz edilmesi ve Özgün CWP Ar-Ge Projesinde geliştirilmekte olan EFS (Electronic Flight Strip) ve ÇARE-SDD ürünlerine diğer sistemler ile haberleşmelerine imkan sağlayacak özelliklerin kazandırılması amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu

2016 yılında başlatılan projenin, halen devam etmekte olan Özgün CWP Ar-Ge projesi ile eş zamanlı olarak 2018 yıl sonunda bitirilmesi hedeflenmektedir.

3. MGR/Mode-S Ar-Ge Projesi (Gaziantep Havalimanına Kurulum)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2017 -2022

Proje Süresi : 54 Ay

Proje Bedeli : 30.626.000 TL

Proje Tanımı : Söz konusu proje ile milli imkanlarla geliştirilen MGR'nin havalimanlarımızdaki ihtiyacı karşılaması amacıyla Gaziantep Havalimanına kurulması sağlanacak olup aynı zamanda SSR ve Mode-S kabiliyeti de bu proje ile MGR'ye eklenmiş olacaktır.

Dünyada sivil havacılık alanında PSR (Primary Surveillance Radar) sistemleri genellikle "cooperative" (işbirliğine dayanan) bir gözetim (surveillance) tekniği olan MODE-S sorgulayıcı (interrogator) ile birlikte kullanılmaktadır. Bu nedenle milli bir MODE-S sorgulayıcının geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Projenin Mevcut Durumu : SSR ve Mode-S Ar-Ge çalışmaları ile SSR/Mode-S kabiliyetindeki MGR'nin Gaziantep Havalimanına kurulması ile ilgili projede sözleşme 2017 yıl sonunda imzalanarak kuruluma ait yer tespiti gerçekleştirilmiştir.

4. FODRAD Ar-Ge Projesi

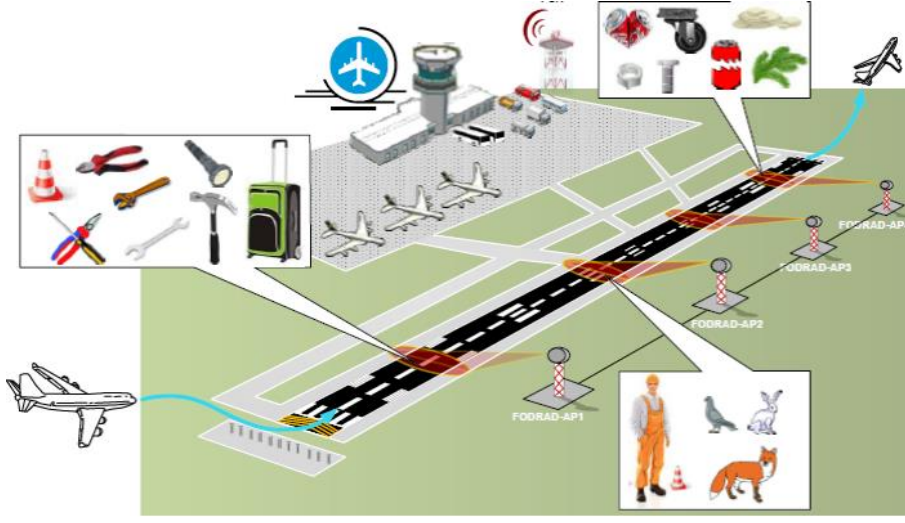
Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2018

Proje Süresi : 48 Ay

Proje Bedeli : 15.000.000 TL

Proje Tanımı : PAT (Pist-Apron- Taksi Yolu) sahalarında uçuş emniyet seviyesini üst düzeye taşımak amacı ile milimetre dalga radar ve optik sensörler ile desteklenen milli bir FOD tespit sisteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu : Projenin tasarım aşamaları tamamlanmış olup, sistem geliştirme çalışmaları devam etmektedir. Sistemin Antalya Havalimanı'na kurulumu ve kabulünün 2018 yılı içerisinde tamamlanması hedeflenmektedir.

5. atcTRsim İstanbul Atatürk Havalimanı Kurulum Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2017 -2018

Proje Süresi : 8 Ay

Proje Bedeli : 9.500.000 TL

Proje Tanımı: Hâlihazırda Esenboğa Havalimanında kurulumu tamamlanmış olan atcTRsim Simülâtör sisteminin bir benzerinin İstanbul Atatürk Havalimanında Teknik Blok içerisinde kurulması amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu: Kurulum çalışmaları devam etmektedir. İnşaat/tadilat çalışmaları tamamlanmış olup donanım kurulumlarına başlanmıştır.

PLANLANAN PROJELER

1. Milli WMLAT (Wide Area Multilateration) Ar-Ge Projesi

Proje Tanımı : Hava araçlarının gözetimi (surveillance) için kullanılan yeni nesil bir teknik olan MLAT (Multilateration) sisteminin; milli imkanlar dahilinde fikri ve mülki hakları Kuruluşumuza ait olacak şekilde geliştirilmesi ve uygulanması projesidir.

Projenin Mevcut Durumu : 2016 yılı yatırım programında yer alan projeye 2018 yılı içerisinde başlanması hedeflenmektedir.

2. Milli ATC (Air Traffic Control) Merkezi 1.Safha Ar-Ge projesi

Proje Tanımı : Hava Trafik Yönetiminde kullanılan FDPS (Uçuş Bilgi İşleme Sistemi), Safety Nets (Emniyet Ağları), HMI (Kullanıcı Arayüzü) yazılımlarının milli olarak geliştirilip, yeni kurulacak bir yaklaşma merkezinde kullanılması projesidir. Kuruluşumuzun, uluslararası pazarda hava trafik yönetimi alanında rekabetçi bir güce kavuşması için kritik öneme sahiptir.

Projenin Mevcut Durumu : TÜBİTAK ile planlama ve sözleşme hazırlıkları devam etmekte olup,2016 yatırım programında yer alan projeye 2018 yılı içerisinde başlanması hedeflenmektedir.